

Wijkvisie Hillegersberg 2023-2026

Datum
23 februari 2023

Inhoudsopgave

1	Voorwoord	3
2	Inleiding	4
3	Algemeen beeld en analyse van de wijk	5
3.1	Identiteit	5
3.2	Staat van de wijk	7
3.3	SWOT-analyse	7
4	Behoeften en wensen in de wijk, toekomstbeeld	10
4.1	Participatie wijkakkoord	11
4.2	Resultaten participatie	12
4.3	Ambities en toekomstbeeld	13
4.4	Participatie bij stedelijke opgaven, programma's en projecten	15
5	Wijkopgaven	17
5.1	Algemene doelstelling van de wijkraad Hillegersberg	17
5.2	Opgave 1 Verbetering van de kwetsbare buurten	17
5.3	Opgave 2 Behoud en versterken van de fysieke omgeving en specifiek de groen- en waterstructuur	18
5.4	Opgave 3 Verbeteren van de verkeerscirculatie en -veiligheid	19
5.5	Opgave 4 Zichtbaarder en toegankelijker maken van cultuur	20
5.6	Opgave 5 Vitaal houden en versterken van de winkelgebieden	21
	Bijlage 1 Staat van de wijk	22
	Bijlage 2 Overdrachtsdocument Gebiedscommissie 2018-2022	41

1 Voorwoord

Voor u ligt de wijkvisie 2023-2026 van de wijkraad Hillegersberg.

Na de verkiezingen van maart 2022 is wijkraad direct van start gegaan om tot een wijkakkoord te komen. Daarvoor zijn verschillende participatietrajecten gevolgd. De wijkraad Hillegersberg is een prima mix van mannen en vrouwen en jong en oud. De leden wonen verspreid in het gebied en beschikken ieder over eigen lokale netwerken die goed van pas zijn gekomen bij de afgelegde participatietrajecten. Daarbij zijn ook de in het gebied aanwezige bewonersorganisaties nauw betrokken geweest.

Bij het opstellen van het wijkakkoord is op een prettige en constructieve wijze samengewerkt met de ambtenaren van de verschillende clusters die uitvoering gaan geven aan het wijkakkoord. Daarbij was “samen denken, samen doen” het motto.

De wijkraad heeft er vertrouwen in dat “samen denken, samen doen” ook bij het uitvoeren van het wijkakkoord toegepast zal worden. Wij kijken uit naar de resultaten van het akkoord.

Jaco de Hoog, technisch voorzitter wijkraad Hillegersberg

2 Inleiding

De wijkvisie is onderdeel van het wijkakkoord dat met de centrale stad wordt gesloten en deze wijkvisie wordt jaarlijks vertaald naar actieplannen waarin de wijkraad aangeeft welke concrete acties zij in betreffend jaar willen uitvoeren. Dat vraagt jaarlijkse afstemming met het bestuur over middelen en inzet. Deze wijkvisie 2023-2026 en het bijbehorend jaarlijks actieplan vormen het wijkplan.

Vanuit het centraal bestuur worden op basis van het collegeprogramma ook activiteiten uitgevoerd in de wijk. Het college maakt met de wijkraad afspraken over de wijze waarop de wijk betrokken wordt bij deze stedelijke programma's.

Het akkoord dat met het centraal bestuur wordt gesloten "het wijkakkoord" bestaat daarom uit drie onderdelen:

- 1) De wijkvisie 2023-2026
- 2) Een jaarlijks actieplan (JAP)
- 3) Participatieafspraken stedelijke programma's.

De visie is tot stand gekomen op basis van de door de wijkraad uitgevoerde bewonersparticipatie en beschikbare gegevens over de wijk. Deze zijn herleid tot vijf wijkopgaven en de daarbij gewenste doelen. In de volgende hoofdstukken worden deze onderwerpen verder besproken.

De wijkraad Hillegersberg

3 Algemeen beeld en analyse van de wijk

3.1 Identiteit

Het wonen in Hillegersberg wordt in het algemeen ervaren als dorps wonen in een wereldstad. Het beeld van Hillegersberg van buitenaf, is die van een wijk op stand, welvarend en groen. De wijk is inderdaad één van de wijken in Rotterdam die betiteld kan worden als de sterke schouders van Rotterdam. Echter Hillegersberg kent in werkelijkheid grote verschillen. Naast welstand is ook sprake van (stille) armoede. Hillegersberg is om die reden en ook zichtbaar geen uniforme wijk, maar opgebouwd uit verschillende buurten: Kleiwegkwartier, Hillegersberg, 110-Morgen en Terbregge. Hillegersberg kent een rijke historie en diversiteit in de ontstaansgeschiedenis. Door de aanwezigheid van de Plassen en de Rotte, de geografische ligging en bouwperioden zijn er verschillen te zien tussen oude en nieuwe delen, maar ook binnen Noord- en Zuid-Hillegersberg. Door de verschillen in de buurten van de wijk Hillegersberg is het beeld dat Hillegersberg vanaf buiten heeft niet altijd correct.

Het algemene beeld dat bewoners van Hillegersberg van hun wijk hebben is dat het een verzameling van buurten is met het oude dorp als centrum, gezellig en vriendelijk. Het dorpse karakter, veel groen, een zekere knusheid, kindvriendelijk, vaak hoogopgeleid en goed georganiseerd, maakt dat men trots is op de wijk. Het is belangrijk dat we daarbij niet voorbijgaan aan de sociale problematiek die zeker ook speelt in delen van de wijk.

De scholen in de wijken worden als goed ervaren en als een groot voordeel gezien voor de gezinnen. Met de nabijheid van de Plassen, de historische groene structuur en de Rotte wordt het unieke dorpse karakter van de wijk versterkt en maakt dus ook deel uit van de identiteit van de wijk.

Zowel Oud-Hillegersberg en het Kleiwegkwartier hebben niet alleen historisch, maar ook nu nog door hun ligging een sterke band met de wijk Schiebroek. Hillegersberg kent vanouds een sterke sociale en fysieke relatie met de wijk Schiebroek. In de vorige bestuursperiode waren de wijken dan ook één gebied. Een samenhang die al dateert vanuit de tijd dat sprake was van zelfstandige gemeenten. Beide wijkraden hebben ook daarom een goede band.

Een belangrijk kenmerk van Hillegersberg is de organisatiegraad van bewoners in allerlei verbanden. De belangrijkste zijn de verschillende bewonersorganisaties in de verschillende buurten die gezamenlijk de hele wijk omvatten naast ook de meer themagerichte organisaties van bewoners, zoals de Historische Vereniging Hillegersberg Schiebroek, de Vereniging Stedenbouwkundig Wijkbehoud en de Vereniging tot behoud van Kern en Plassen Hillegersberg. Daarnaast organiseren de bewoners zich ook rond belangrijke thema's, zoals de problematiek van het grondwaterniveau en de daarmee samenhangende funderingsproblematiek in de verschillende buurten.

Het bewust zijn dat Hillegersberg niet één wijk is, maar een verzameling buurten met hun eigen kenmerken is vooral ook van belang bij het onderkennen dat in Hillegersberg niet alleen sterke schouders wonen. Ook in Hillegersberg komt armoede voor en spelen sociale en veiligheidsissues. Evenmin is Hillegersberg niet overal groen, maar in sommige buurten zelfs stenig.

Zo wonen in de buurt 110-Morgen zeer geconcentreerd bewoners in verouderde sociale woningbouw, hebben een achterstand tot de arbeidsmarkt, zijn er problemen in de gezinssituatie en staat de

leefbaarheid en veiligheid van verschillende straten onder grote druk. Een situatie die ook in het Kleiwegkwartier en Terbregge voorkomt.

Problemen in de gezinssituatie wordt breder binnen de wijk Hillegersberg ervaren. Ook het meer welvarende deel van de wijk kent haar sociale problematiek waarbij veelvuldig gebruik gemaakt wordt van het wijkteam, denk hierbij aan (v)echtscheidingen en verslavingen op jongere én oudere leeftijd.

3.2 Staat van de wijk

De Staat van de wijk is opgenomen in bijlage 1. In deze staat van de wijk wordt het wijkprofiel nader belicht op basis van de informatie zoals beschikbaar bij de gemeente. Daarbij ook wordt teruggeblikt naar de wijkagenda van de vorige gebiedscommissie. Bijlage 2 is het overdrachtsdocument van de gebiedscommissie Hillegersberg-Schiebroek richting de beide wijkraden.

Uit de Staat van de wijk blijkt ook dat Hillegersberg wellicht een wijk is, maar met duidelijke verschillende buurten met eigen kenmerken, zowel positief als negatief.

3.3 SWOT-analyse

Door de wijkraad is op basis van beschikbare informatie een SWOT-analyse uitgevoerd. Op basis van de resultaten uit de participatie (hoofdstuk 4) aangevuld met de SWOT-analyse zijn de opgaven benoemd voor Hillegersberg.

Kansen	Sterkten
Ontwikkeling winkelstraten	Diervriendelijk
Verdere ontwikkeling landschap, plassen, de Rotte, Bergse Bos	Veilige wijken
Meer ondernemen	Sociale netwerken (betrokkenheid)
Transformatie Kleiwegkwartier, winkels samenhang omgeving	Goede sportfaciliteiten
Buurtverbeterplan 110-Morgen	Weinig werkloosheid resulteert in veiligheid en gedegen inkomen
Steilrand	Fijne leefbaarheid
Winkelgebieden	Sociaal
Annexeren Schiebroek	Veilig
In stand houden plassen/groen	Grotendeels woningen van voldoende en goede kwaliteit met diversiteit
Visie op Ceintuurbaan	Groen en open omgeving door de plassen en de Rotte
Versterking lokale democratie (wijkraad met clusters en met gemeenteraad)	Sociaal gebieden samenhang en gemeenschapszin
Verscheidenheid winkels vergroten	Veiligheid in straten ondanks grote autodruk
Duurzaamheidsinitiatieven bundelen en subsidies inzichtelijk maken om duurzaamheid te versnellen	Winkelstraten met potentie en diversiteit
Met Stadsontwikkeling lange termijn "doorstroomstrategie" bedenken en met name voor ouderen.	Goede voorzieningen zorg en onderwijs
Toeristische kansen Hillegersberg (plassen, winkels, Plaswijckpark, Rotte)	Sterkte cohesie
	Bewonersorganisaties en verenigingen
	Aantrekkelijke woningen
	Dure woningen
	Water
	Winkelgebied
	Bereikbaarheid
	Wijkraad
	Goed onderwijs
	Goed inkomen
	Veiligheid
	Ruimte
	Hoge landschappelijke waarde
Bedreigingen	Zwakten
Leegstand winkels in gebied (= ook kans)	Verkeersdrukke Molenlaan/Straatweg
Geen oplossing voor kwetsbaarheid voetgangers en fietsers in traditionele straten	Vergrijzing
Hangjeugd (op diverse plekken in/rond Kleiwegkwartier)	Verzakking van huizen
Te weinig waterberging'	Drank- en drugsgebruik op jonge leeftijd
Lage grondwaterstand in de oude polder met houten paalfunderingen	Op verschillende plekken slecht wegdek
Geen oplossing parkeerdruk Plaswijckpark	Weinig contact met jongeren
Molenlaan dreigt niet oplosbaar te zijn (verkeer)	Doorstroming verkeer

Verkeersveiligheid	Cultuuraanbod bijv. muzieklessen, kinderen en cultuur
Parkeerprobleem Plaswijckpark	Verloedering speeltuinen (molenlaan, oud-Hillegersberg)
Huiselijke problemen (vechtscheidingen en huiselijk geweld)	Dure woningen
Geluidsoverlast vliegveld door route en aantal vliegtuigen, ontwikkeling rijkswegen	Veel tweeverdieners
Lachgasproblematiek, gebruik en verkoop	Bereikbaarheid en OV
Te lage grondwaterstand	Kwetsbare winkelgebieden
Terugloop sociale verbanden door wijziging samenstelling bevolking	Te weinig doorstroom huizen met als gevolg beperkt onderhoud (nu wat meer na coronaperiode)
Minder winkels	Veel verkeer (auto's), zowel verkeersveiligheid als parkeren
Grond verzakt	Lichtvervuiling
Teruggang openbaar vervoer	Weinig diversiteit, veelal witte cultuur en exclusief
Bouwdruk/verdichting	Weinig kunst in de openbare ruimte
Terugloop niveau Schoon, heel en veilig	Weinig culturele voorzieningen (voor kinderen)
Kwetsbaarheid winkelgebieden Bergse Dorpstraat en Kleiweg	Slechte luchtkwaliteit
Grondwaterstand verzakken woningen funderingen	Geluidsoverlast
Sport toegankelijk houden, ook voor 110-Morgen	Weinig woonplekken ouderen en daarmee weinig doorstroom, gelijkvloers wonen.
Slechte isolatie oudere woningen, investeringen kostbaar	Kleiwegkwartier is een versteende wijk
Financieel kwetsbare ZZP-ers (veel in gebied)	Grondwaterproblemen
	Beperkt openbaar vervoer (uit zich in vele deelscooters)
	Weinig lichtvoorziening in parken (overlast en onveiligheid door/voor jeugd)
	Geen goede fietspaden
	Airportgeluid
	Weinig duurzame huizen
	Weinig voorzieningen jongeren 12+

4 Behoeften en wensen in de wijk, toekomstbeeld

De wijk Hillegersberg wordt vanuit de centrale stad verdeeld in Noord-Hillegersberg en Zuid-Hillegersberg. Het CBS hanteert voor haar data verzameling de CBS-wijken Kleiwegkwartier, Hillegersberg, Molenlaankwartier en Terbregge. Die indeling wordt ook gehanteerd door de gemeentelijke organisatie en het gemeentelijk onderzoeksbureau en vormt dan ook de basis voor de ontvangen achtergrondinformatie.

Hiervoor is al aangegeven dat wij als wijkraad de wijk Hillegersberg op een iets andere manier bekijken. Wij onderscheiden vier grote buurten Kleiwegkwartier, Hillegersberg, 110-Morgen en Terbregge. Binnen deze vier buurten zijn duidelijke verschillen die ertoe leiden dat een verdieping wenselijk is. Dan komt er een meer directe samenhang tussen type buurt, zowel in samenstelling bewoners als in de fysiek uitdrukking in woningen en inrichting openbare ruimte. Als wijkraad kunnen we dan heel gericht met bewoners en maatschappelijke organisaties over die, haar bewoners en aldaar levende vraagstukken in gesprek gaan. Het maakt het overleg met de ambtelijke organisatie, clusters en diensten, gericht op de activiteiten die de ambtelijke organisatie dáár in de planning heeft en gaat uitvoeren. Het overleg over het vormgeven van betrokkenheid en participatie van bewoners en organisaties kan gericht plaatsvinden en in veel gevallen ook op een overzichtelijke manier. Natuurlijk speelt niet alles zich af op dit kleinschalige niveau, in een groot aantal gevallen zal dan ook het niveau van de vier buurten of het niveau van de wijkraad als geheel passend zijn. Niet te vergeten dat belangrijke vraagstukken zich ook over de grenzen van de wijk Hillegersberg begeven en samenwerking en afstemming met buurwijken vergt. Het meest intensief is dat met de wijkraad Schiebroek waar veelvuldig overleg mee is en daar waar zinvol ook gezamenlijke adviezen worden uitgebracht richting college en gemeenteraad.

Hoe kijken wij naar de vier buurten en de daarin te onderscheiden (sub)buurten (deelgebieden)? Onderstaande schets van de wijk Hillegersberg geeft inzicht in de diversiteit van onze buurten.

Centraal in het *Kleiwegkwartier* (ook Hillegersberg-Zuid genoemd) is de Kleiweg, die samen met een deel van de Straatweg het *Winkelgebied* vormt met richting de verkeerslichten Rozenlaan-Uitweg het Bergpolderplein. Aan de zuidkant van de Kleiweg liggen de *Diamantenbuurt*, de *Bloemenbuurt* en de *Gravenbuurt* van Erasmussingel tot Straatweg. Aan de noordzijde richting de Bergse Achterplas liggen vanaf de Straatweg tot aan de Ringdijk het Statenlaankwartier, de drie *Laantjes* en het

Schiereiland. Aan de oostzijde van de Straatweg tot Rotte liggen vanaf de oude tramremise tot de Bergse Voorplas de *Prinsenbuurt* en aan de andere kant richting station Noord de *Minstrelbuurt*.

Richting *Hillegersberg* is de *Straatweg* met zijstraten te onderscheiden richting het *Winkelgebied* met Bergse Dorpstraat, Weissenbruchlaan, Streksingel en deel Argonautenweg. Aan de Bergse Achterplas ligt *Oud-Hillegersberg*. Ten noorden van het winkelgebied ligt de *Burgemeestersbuurt* en de Molenlaan overstekend de *Componistenbuurt* met richting de Bergweg de *Sweelinckbuurt*.

Tussen Grindweg, Argonautenweg en Jasonweg ligt *110-morgen* met midden in het Minervaplein. Aan de noordzijde over de Ankie Verbeek-Ohrlaan ligt de *Lamrustbuurt* het nieuwe deel van 110-morgen.

Gelegen ten oosten van de Rotte, maar nog altijd behorend tot de wijk Hillegersberg ligt *Terbregge* met ten noorden van de Terbregseweg *Oud-Terbregge* en ten zuiden *Nieuw Terbregge*. Belangrijk is de Irenebrug over de Rotte tussen Terbregge en Molenlaankwartier. Langs de Rotte is lintbebouwing aan de *Bergse Linker Rottekade*.

4.1 Participatie wijkakkoord

Ter voorbereiding van het wijkakkoord zijn wij als wijkraad en wijkraadsleden op verschillende manieren in contact getreden met bewoners, bewonersorganisaties en maatschappelijke organisaties. Wijkraadsleden zijn betrokken bij verschillende projecten, activiteiten en deelname in maatschappelijke organisaties binnen de verschillende deelgebieden. Zo is deelgenomen aan gesprekken in het Huis van de Wijk over onder meer het Buurtverbeterplan 110-morgen, heeft de wijkraad met een stand gestaan op Le Marie Marché, een terugkerend evenement in het winkelgebied Hillegersberg, contacten met de bewonersorganisaties, betrokkenheid bij bewonersparticipatie in verschillende rioleringsprojecten, discussies over parkeren in het Kleiwegkwartier, de Straatweg en de Bergse Linker Rottekade. Een diversiteit aan contacten en daarmee ook aan ophaalmomenten.

Wijkraadsleden op stand Le Marie Marché.

Op verschillende momenten zijn kennismakingsfolders en folders met de vraag naar de top 5 problemen en oplossingen uitgereikt en onder de aandacht gebracht. De folders bevatten ook een QR-code die de mogelijkheid biedt om digitaal de vragen te beantwoorden en input te leveren. De folders zijn ook ter informatie neergelegd op verschillende locaties waar sprake is van divers bezoek. Op verschillende manieren is gezamenlijk en door wijkraadsleden afzonderlijk informatie opgehaald die als input is gebruikt voor de SWOT-analyse (wat zijn sterke, zwakke, te behouden en te ontwikkelen punten) als het opstellen van de wijkopgaven en te bereiken doelen en resultaten.

In het eerste jaar van onze wijkraad hebben we ook contact gezocht en gehad met de cluster en diensten. Om kennis te maken en een eerste uitwisseling te hebben van zienswijze en actiepunten, zowel in uitvoering als in voorbereiding. Het geeft een eerste inzicht in waar cluster en diensten mee bezig zijn en omgekeerd een eerste uiting vanuit de wijkraad waar wij gelet op onze contacten met bewoners en het maatschappelijke veld de aandacht op willen vestigen.

4.2 Resultaten participatie

Uit de diverse contacten en ophaalmomenten komt een keur van wensen en suggesties naar voren. Niet alleen problemen die moeten worden opgelost, maar ook onderwerpen die meer aandacht moeten krijgen en moeten worden opgepakt.

Op het gebied van mobiliteit is zijn er veel aandachtspunten, zoals snelheid. Op de Straatweg niet alleen van auto's, maar ook van de tram. Zorgpunten zijn de deelscooters en de overlast van het vliegveld. Genoemd wordt het onderhoud van de openbare ruimte, de verbinding met de Bergse Plassen en Rotte, de overlast van hondenpoep, de zorg voor speelgelegenheid. Behoud van het karakter van het oude Hillegersberg, zorg om het behoud van het Tennispark en de overlast van Plaswijckpark. Tegelijk ook de vraag om meer festiviteiten en andere wijkactiviteiten. Aandacht voor verduurzaming wordt genoemd en voor een voldoende grondwaterpeelniveau in verband met de houten funderingen om paalrot te voorkomen. Vergroening van de winkelgebieden en breder het Kleiwegkwartier is ook een belangrijk thema. De traditionele drieluik schoon, heel en veilig blijft een terugkerend motto.

In de periode dat de wijkraad actief is, hebben gemerkt dat vele waardevolle contacten, ontmoetingen en activiteiten hebben plaatsgevonden. De wijkraad heeft de ambitie om dit niet eenmalig te laten zijn. Liefst willen wij komen tot een regelmatige ontmoeting met individuele bewoners op straat en in hun eigen buurt evenals de bewonersorganisaties, de winkeliersverenigingen (BIZ-en), de scholen, de verenigingen en de maatschappelijke organisaties in onze wijk. Ontmoetingen die wij vanuit de wijkraad kunnen en willen leggen, maar natuurlijk in vervolg op het presenteren en in discussie geven van dit Wijkakkoord met Wijkopgaven en doelstellingen/beoogde resultaten.

Ook het contact met de clusters en diensten willen wij graag een regelmaat geven. Om uit te wisselen waaraan gewerkt wordt, wat het komend jaarplan van wijkraad, maar ook van clusters en diensten is en welke stedelijke projecten in uitvoering en voorgenomen die voor onze wijk van betekenis zijn. Het is dan mogelijk om aan de voorkant van uitvoerende ambtelijke processen met elkaar van gedachten te wisselen waar, op welk moment en in welke vorm en intensiteit participatie van bewoners en diverse daarbij betrokken of daardoor geraakte organisaties plaatsvindt en in de ambtelijke processen een logische plaats krijgen. Aan de voorkant om kennis vanuit de buurten en organisaties op te halen en te benutten. Ook om verzet en procedures aan de achterkant waar mogelijk te voorkomen. Het blijft zo dat met ieders inzet en creativiteit veel kan, maar sommige zaken moeten en andere zaken

kunnen niet. Dat is zo en soms ook onvermijdelijk. Het is wel van belang dat dit inhoudelijk wordt beargumenteerd op een relevant tijdstip. Als het besluit genomen is of de uitvoering gestart zonder dat dit heeft plaatsgevonden, ontstaat onbegrip en ook verzet. Het contact en overleg tussen wijkraad en ambtelijke organisatie en waar nodig wethouder, college, raadscommissie en gemeenteraad, is daarvoor belangrijk. Het is een van de belangrijkste opgaven voor de wijkraad om die verbindingsrol te hebben tussen gemeentelijke organisatie en bewoners en de relevante organisaties bij vraagstukken en in wijken. Het is daarvoor belangrijk dat alle betrokken partijen dit ook mogelijk maken en daarvoor inzet plegen.

Op basis van bovenstaande visie beschouwen wij het Wijkakkoord bestaande uit Wijkvisie, Jaarlijks Actieplan en Participatieafspraken Stedelijke Programma's als een levend document dat in de contacten en gesprekken zijn ontwikkeling krijgt en kent. Jaarlijks stil staan bij de uitvoering en voortgang, evenals de ruimte voor aanpassing en aanvulling.

4.3 Ambities en toekomstbeeld

Het Wijkakkoord waar het gaat om de vormgeving van de Wijkopgaven en de resultaten/ambities wordt beperkt door de centrale instructie dat moet worden uitgegaan van maximaal vijf opgaven, met drie resultaten/ambities per opgave met elk drie acties. Dat betekent dat de breedte aan onderwerpen wat speelt en de diversiteit van vragen, uitdagingen en opgaven daarbinnen moet worden vormgegeven. Dat betekent onvermijdelijk dat keuzen moeten worden gemaakt en prioriteiten gesteld. Het is mede daarom belangrijk dat de wijkraad uitgaat van een levend document waarbij jaarlijkse bijstelling mogelijk is. Bijstelling die ook nodig zal zijn gelet op de zich permanent wijzigende maatschappelijke en ook persoonsgebonden omstandigheden. De gedachte om een Wijkakkoord voor vier jaar vast te stellen en ongewijzigd te laten is niet mogelijk, al moet de opzet ook niet zo zijn dat jaarlijks grote veranderingen plaatsvinden. Continuïteit in aandacht en inzet is ook belangrijk. Tegelijk is belangrijk de opzet op het niveau van de wijkopgaven zodanig is dat aanpassing van de middellange termijn doelen, eerder uitzondering dan regel is. Aanpassingen op het niveau van resultaten/ambities en acties is veel eerder voorstelbaar. Datzelfde geldt ook voor de jaarplannen van clusters en diensten. Beide vereisen flexibiliteit. Dat zal minder aan de orde zijn voor de stedelijke programma's, maar zijn – zo leert de ervaring – zeker niet uitgesloten. Tegelijk moeten we ons realiseren dat binnen een stedelijk programma aanpassingen duidelijk voorstelbaar zijn en ook geen uitzondering zijn. Monitoring en overleg is dan ook heel belangrijk om de vinger aan de pols te houden en te bezien hoe uitvoeringshobbels te nemen en logische aanpassingen vorm te geven.

De analyse van de verschillen tussen wijken en binnen een wijk tussen buurten is de onderlegger voor een belangrijk opgave *Verbetering van de kwetsbare buurten*. Daarbij richten we ons in het bijzonder op het centrale deel van 110-morgen en het zuidelijk deel van het Kleiwegkwartier. Waar voor 110-morgen sprake is van een integrale aanpak neergelegd in het buurtverbeterplan, is voor het zuidelijk Kleiwegkwartier juist het ontbreken van een integrale visie en aanpak aan de orde.

Deze keuzen betekent niet dat de wijkraad haar ogen sluit voor de kwetsbaarheden in andere buurten. Binnen het totaal van de opgave moet daar aandacht voor zijn en ruimte voor betrokkenheid blijven.

Bewoners zijn trots op hun wijk waar het gaat om de uitstraling van de buitenruimte en de verbondenheid met belangrijke fysieke elementen als de Bergse Plassen, de Rotte, het Bergse Bos de oude Dorpskern, de Hillegondakerk en de vele historische gebouwen. Behoud en versterken van

de randen van de Bergse Plassen is een belangrijk doel van het nieuwe bestemmingsplan Kern en Plassen. Aandacht voor de Rotte is onderdeel van het Ontwikkelplan Rottemeren van het recreatieschap Rottemeren.

Tegelijk realiseren we ons dat niet in alle buurten de uitstraling even uitnodigend is en wel een stimulans kan gebruiken. De vele vooroorlogse woningen hebben een onzichtbare bedreiging daar waar het gaat om het grondwaterniveau. Aandacht is nodig voor het verwerken van overvloedige regenval en de zorg voor voldoende waterberging voor droge perioden. Niet voor niets is sprake van een al vele jaren durende samenwerking tussen bewonersgroepen in Oud-Hillegersberg en het Kleiwegkwartier en de ambtelijke organisaties van Rotterdam en het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard op basis van bestuurlijk vastgelegde pilot met betrekking tot actieve en gelijkwaardige bewonersparticipatie in de omvangrijke rioleringsprojecten onder de gezamenlijke doelstelling *Natte Palen en Droge Voeten*. Behoud van de woningvoorraad gaat hier hand in hand met klimaatadaptatie. Dat geldt evenzeer voor de verduurzaming van woningen en buitenruimte.

Een belangrijk onderdeel van deze tweede opgave is de vergroening in versteende buurten, zoals in het Kleiwegkwartier. Vergroening speelt op een andere manier bij de watergangen in Hillegersberg en Terbregge. Afkalving van oevers, meer natuurlijke oevers en behoud van visueel aantrekkelijke oevers daar waar het gaat om direct aangrenzende bebouwing. Het is juist ook hier dat betrokkenheid van bewoners van groot belang is bij de actualisering en uitvoering van onderhoudsplannen.

Samenvattend gaat hier om de opgave *Behoud en versterken van de fysieke omgeving en specifiek* daarbij aandacht niet alleen voor behoud, maar nadrukkelijk ook om de versterking en verbetering van *de groen- en waterstructuur* in de buurten.

Op vele manieren wordt aandacht gevraagd voor mobiliteit en alle zaken die daarmee verbonden zijn. Het gaat dan over te snel rijdende trams, verbetering van de trottoirs, auto parkeren, parkeren van deelscooters, verkeerscirculatie, verkeersveiligheid, ruimte voor voetgangers en fietsers en het openbaar vervoer. We hebben dit bijeengebracht in de derde opgave *Verbeteren van de verkeerscirculatie en -veiligheid*.

Bij het benoemen van de opgaven en de daaruit voortvloeiende beoogde resultaten en aangegeven acties hebben we ons als wijkraad bewust ook gericht op onderdelen die voor cluster en diensten in hun jaarplannen niet direct voorliggen. Bij vraagstukken die zonder twijfel ook bij clusters en diensten

volop in de aandacht staan kiezen we voor aanvullende benaderingen waarbij inzet is de participatie daadwerkelijk voor elkaar te krijgen. Deze beide invalshoeken betekent dat elementen die bij de clusters en diensten vrijwel zeker in hun jaarplannen of in stedelijke opgaven zijn ondergebracht door ons niet als speerpunt zijn benoemd. Niet omdat deze niet belangrijk zijn of worden gevonden. Integendeel. Voor veel zaken is aandacht al een zekerheid. Die hoeven wij als wijkraad niet te benoemen. Wel is het onze inzet om de betrokkenheid van bewoners en organisaties in wijk en buurt aan de voorkant te betrekken en daarover met de clusters en diensten in gesprek te gaan. Daarnaast willen we aandacht vragen voor onderwerpen en initiatieven die aanvullend zijn betekenis hebben voor en in wijk en buurt. Zo'n element is de gevraagde aandacht voor meer festiviteiten en meer aandacht en ruimte voor buurtactiviteiten. We hebben die opgepakt door dit te verbinden met het thema cultuur en de diversiteit aan kunstenaars en kunstbeoefenaars in de wijk Hillegersberg. Dat gaat om voorzieningen en activiteiten binnen, maar ook buiten. Wij hebben samen met de wijkraad Schiebroek aandacht gevraagd om meer ruimte te bieden in het Rotterdams Evenementenbeleid voor activiteiten in de verschillende buurten, maar ook in de winkelgebieden. Het elkaar ontmoeten binnen en buiten, draagt bij aan de binding tussen bewoners en gemeenschapsvorming. Onze vierde opgave hebben samengevat in *Zichtbaar en toegankelijker maken van cultuur*.

In de wijk Hillegersberg hebben we drie winkelstraten: in de dorpskern Hillegersberg, in het Kleiwegkwartier het gebied Kleiweg-Straatweg en in het Molenlaankwartier het winkelgebied aan de Van Beethovensingel. Behoud daarvan is belangrijk. Twee winkelstraten zijn kwetsbaar en behoeven aandacht. Het winkelgebied Bergse Dorpstraat-Weissenbruchlaan is al geruime tijd met succes in aandacht en ontwikkeling. Dat moet worden voortgezet. Het winkelgebied Van Beethovensingel is stabiel en succesvol. Al lange tijd staat op de verlanglijst de aanpak van het winkelgebied Kleiweg-Straatweg met inbegrip van het Bergpolderplein op een wijze die vergelijkbaar is met de aanpak in het winkelgebied Hillegersberg. *Vitaal houden en versterken van de winkelgebieden* is onze vijfde opgave.

Deze vijf opgaven worden in hoofdstuk 6 verder uitgewerkt. Bij elkaar vormen zij de ambities die wij als wijkraad in ons vaandel hebben gezet. Wij beogen daarmee in de toekomst de wijk Hillegersberg verder te vergroenen, bereikbaar te houden, het woon- en leefklimaat te behouden in het centrale deel, maar stappen voorwaarts te maken in de buurten waar dit allemaal nog niet zo vanzelfsprekend is. Wij willen dit als wijkraad doen door niet alleen onze ambities te uiten en daarover het gesprek aan te gaan, maar ook verbindingen te leggen tussen bewoners en de vele maatschappelijke organisaties die de wijk Hillegersberg rijk is en de ambtelijke organisatie en de andere bestuursorganen van Rotterdam. De wijkraad is dan niet vormgegeven als het bestuur van de wijk, maar is nadrukkelijk wel onderdeel van het Rotterdams bestuur. Daar waar dat bijdraagt aan ontlasting van het centrale bestuursapparaat en meer directe betrokkenheid in het gebied zelf bijdraagt aan een goede uitvoering van gemeentelijke taken en verantwoordelijkheden is het van belang ruimte te vinden en te nemen voor decentralisatie van opdrachten, uitvoering, bevoegdheden en middelen, waar nodig op gedifferentieerde wijze. Een goede stap is gemaakt met een eerste aanpassing van het proces van bewonersinitiatieven, waarbij de positie en verantwoordelijkheid van de wijkraad is en wordt versterkt.

4.4 Participatie bij stedelijke opgaven, programma's en projecten

Als wijkraad verwachten we bij elke opgave in onze wijk waarmee onze bewoners te maken (kunnen) krijgen vooraf en in een vroeg stadium vooraf door de gemeente te worden geïnformeerd om in overleg met de gemeente te bespreken op welke wijze de bewoners van Hillegersberg hun invloed daarop kunnen uitoefenen. De wijkraad wil haar participatieve functie goed en tijdig kunnen invullen,

waaronder ook een actieve rol in deze participatie en het formuleren van adviezen. Wij hebben dit al eerder in deze visie omschreven. Wij willen hier invulling aan geven door een regelmatig contact met de clusters voor het uitwisselen van de informatie waaraan gewerkt wordt en welke programma's en projecten voor onze wijk van betekenis zijn. Door deze samenwerking is het mogelijk om aan de voorkant van uitvoerende ambtelijke processen met elkaar van gedachten te wisselen waar, op welk moment en in welke vorm en intensiteit participatie van bewoners en diverse daarbij betrokken of daardoor geraakte organisaties plaatsvindt en in de ambtelijke processen een logische plaats krijgen. Waarbij dan aan de voorkant de kennis vanuit de buurten en organisaties opgehaald en benut kan worden.

Op het moment van schrijven van deze visie zijn stedelijk nog niet alle programma's en projecten inzichtelijk. Wij willen het komend jaar samen met de clusters inzicht krijgen en afspraken maken over de stedelijke programma's en projecten in onze wijk. En dit contact structureel invulling geven.

5 Wijkopgaven

5.1 Algemene doelstelling van de wijkraad Hilleegersberg

De wijkraad Hilleegersberg is zich bewust van haar rol binnen de gemeente Rotterdam. De wijkraad is geen bestuur van de wijk maar ziet toe op goede participatie van bewoners bij de activiteiten van de gemeente in de wijk en draagt actief bij aan het agenderen van de behoeften van de wijk. Zichtbaar en toegankelijk zijn is een doelstelling waar de wijkraad komende jaren actief mee bezig zal zijn. Veel activiteiten worden binnen de gemeente vervat in een programma of project, maar ook worden activiteiten ad hoc uitgevoerd. De wijkraad ziet voor zichzelf een rol om zoveel mogelijk voorafgaande aan de uitvoering van activiteiten de bewoners te betrekken en dit betekent intensief samenwerken met de clusters. Dat kan variëren in een vroegtijdig stadium betrokken zijn en participatie organiseren voor buitenruimteprojecten, maar ook bijvoorbeeld om bij specifieke thema's het initiatief te nemen bewoners te horen over deze thema's en daarmee in samenwerking met de clusters tot een betere uitvoering te komen. Denk hierbij aan bijvoorbeeld het nadenken over stallen van leenscooters of locaties van afvalpunten. Maar ook door waterberging in de verschillende buurten te bekijken in plaats van per bouwproject. Door integraler te denken en bewoners vroeg te betrekken wil de wijkraad een actieve bijdrage leveren bij de uitvoering van het Rotterdamse beleid of juist gewenste veranderingen te agenderen.

In de volgende paragrafen zijn de 5 opgaven voor de komende jaren verder uitgewerkt naar doelen en voorzien van resultaten. Om deze resultaten te bereiken worden jaarlijks in het Jaaractieplan de acties vastgesteld.

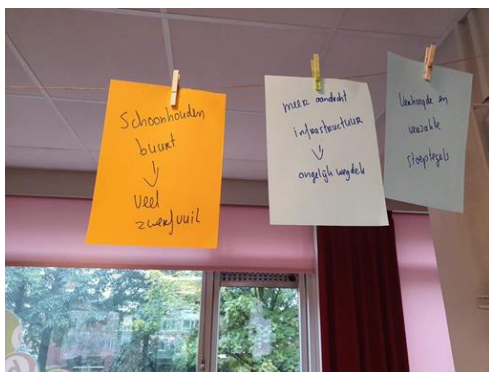
5.2 Opgave 1 Verbetering van de kwetsbare buurten

In Hilleegersberg zijn een tweetal buurten die op hun eigen wijze kwetsbaar zijn. De wijk 110-Morgen kent binnen de buurt, met name in verschillende straten in 110-Morgen Zuid forse leefbaarheidsproblemen. Problemen die een integrale aanpak vragen waarin het welzijn, werk- en inkomen, veiligheid, woningbouw en buitenruimte worden meegenomen om de leefbaarheid te versterken.

De basis van de opgave in 110-Morgen is beschreven in het buurtverbeterplan 110-morgen. Een plan opgesteld door en samen met bewoners en de partners in de wijk. Dit plan wordt uitgevoerd op basis van een intensieve samenwerking tussen de bewonersorganisatie, corporatie Habion en de

gemeente Rotterdam. Per 8 weken is er een gangmakersavond waarbij de bewoners, gemeente en Habion en eventuele andere partners bijeenkomen om de voortgang van het plan als ontwikkelingen in de wijk met elkaar te delen. De wijkraad is inmiddels daar ook op aangesloten. Het plan is in opdracht van de wethouder wijken opgesteld en in maart 2022 feestelijk in ontvangst genomen. In het wijkakkoord zijn de meest essentiële thema's opgenomen zodat de gemeentelijke bijdrage in het plan ook geborgd is. Het buurtverbeterplan is mede door de directe koppeling met de gangmakersavonden (het contact met de wijk en de partners) een dynamisch document dat betrekking heeft op de periode van 2022-2030. In 110-Morgen staat ook het Huis van de Wijk voor Hillegersberg en heeft dus een bredere functie dan alleen 110-Morgen. De thema's in dit plan zijn onderdeel van de wijkopgave en worden dan ook in dit wijkakkoord aangehaald.

Kleiwegkwartier Zuid is door de aanwezigheid van de rijksweg en het spoor, de ontwikkelingen rond het Sint Franciscus ziekenhuis, de ontwikkelingen rond werken en wonen rond de Ceintuurbaan (en het effect op de omliggende wijk en winkelstraat, de beperkte verkeersontsluiting, een gevoel van onveiligheid een fysiek kwetsbaar gebied. Er is geen duidelijke visie met betrekking tot de toekomst van het gebied en ontbreekt de samenhang.

Resultaten:

- Een aantrekkelijke en veilige woonomgeving in 110-Morgen
- Een gerichte aanpak ter versterking van het samenwonen en samenleven in 110-Morgen
- Verbetering van de ruimtelijke structuur van Kleiweg-Zuid (omgeving Ceintuurbaan).

5.3 Opgave 2 Behoud en versterken van de fysieke omgeving en specifiek de groen- en waterstructuur

Hillegersberg staat bekend als een groene wijk. Dat is het ook, echter zoals in de wijkvisie is beschreven bestaat Hillegersberg uit verschillende buurten. Het Kleiwegkwartier is een versteende wijk en is daarmee ook duidelijk anders dan de overige buurten van Hillegersberg. Vergroening van de wijk is door de smalle stenige straten een opgave waarbij ook naar vergroening op kleinere schaal samen met de bewoners gekeken moet worden. Hierbij wordt ook gedacht aan zelfbeheer van groenperken en geveltuinen.

Hillegersberg heeft met zijn plassen en de oude infrastructuurlijnen veel historische groene lijnen en (water)gebieden. In de loop van de jaren zijn veel oevers (illegaal) bebouwd waardoor het aantal en de kwaliteit van de plekken waar men de plassen en het omliggende groen kan beleven sterk zijn achteruit gegaan. Het tegengaan van illegale bebouwing en herstel en behoud van de groen- en waterstructuur is mede een doel in deze opgave. Daarbij wordt aangehaakt op eenduidig beleid rond de plassen, een bestemmingsplan dat hierin voorziet en de nieuwe programma's rond de Steilrand en het Landschapspark aan de Rotte. Ook kent Hillegersberg een grote achterstand in het onderhoud

van fysieke oeverbeschermingen. Het herstel door introductie van natuurlijke oevers op deze locaties versterkt de vergroening en kan anders worden omgegaan met het onderhoud.

De woningbouwcorporatie Habion is momenteel actief om hun bezit te gaan verduurzamen (110-Morgen). De komende jaren zullen zij grote investeringen doen in vergaande renovatie of sloop/nieuwbouw van hun bezit. 110-Morgen is als buurt meegenomen als één van de buurten waar de grootste kans is om van het gas af te gaan. Echter het grootste deel van Hilleegersberg is particulier bezit waarbij het bij een groot deel ook gaat om oudere (luxe) woningbouw. Verduurzaming van de particuliere woningen en de bijbehorende tuinen en/of buitenruimte waarbij gebruik wordt gemaakt van de sterke samenwerking en organisatiegraad van haar bewoners is een opgave waarvoor de wijkraad zich sterk voor wil maken.

In Hilleegersberg is waterbeheer een belangrijk onderwerp. Het opvangen van water is om meerdere redenen van belang. Enerzijds om water vast te houden in die buurten waar te lage grondwaterstanden zijn en houten paalfunderingen worden aangetast alsook om waterpieken ten gevolge van intensieve regenbuien op te vangen zodat er minder wateroverlast op straat ontstaat (zoals in 110-Morgen). In Hilleegersberg zijn verschillende plekken aanwezig waar het interessant is om met de professionals en bewoners de mogelijkheden voor waterberging te onderzoeken. Dit gaat verder dan de opgave van bouwers om waterberging op eigen terrein te realiseren, het gaat hier om waterberging ten behoeve van een hele buurt.

Resultaten:

- Beschermen en ontwikkelen groen- en waterstructuur
- Verduurzaming van buurten
- Vergroening door zelfbeheer is bevorderd

5.4 Opgave 3 Verbeteren van de verkeerscirculatie en -veiligheid

De verkeerssituatie in en rond Hilleegersberg kenmerkt zich door de ligging nabij de snelwegen, provinciale wegen en de karakteristieke structuur ingegeven door de Plassen, de Rotte en nabij gelegen Lage Bergse Bos. Daarnaast is er op de randen een directe relatie met Schiebroek. Naast wonen zijn er veel mogelijkheden voor recreatie waarbij verkeersdruk en bereikbaarheid een rol speelt. Momenteel wordt de samenwerking en communicatie over de ontwikkelingen en aanpak vraagstukken rond mobiliteit als ad hoc ervaren. De wijkraad wil samen met Mobiliteit van grof naar fijn de huidige en toekomstige vraagstukken onderzoeken m.b.t. verkeerscirculatie, verkeersaanbod, en de gevolgen van deze ontwikkelingen. Dat betekent concreet het in de tijd plaatsen van

monitoring, participatie en treffen van eventuele maatregelen. Zowel voor autoverkeer als het langzaam verkeer. Daarin worden ontwikkelingen rond openbaar vervoer meegenomen.

Op buurtniveau worden problemen ervaren met betrekking tot grote verschillen in verkeersnelheden, de soorten (verdeling van) verkeersdeelnemers door de buurt en sluijverkeer. Algemeen uitgangspunt is dat bij lopende inrichtingsprojecten in de buitenruimte het gebruik van de ruimte door alle verkeersdeelnemers centraal wordt gesteld en niet uitsluitend de autogebruiker of parkeerder. Dit heeft als doel ook het langzaam verkeer een plek te geven en de leefbaarheid op straat te vergroten.

Hillegersberg kent een aantal hoofdroutes door de wijk die gekenmerkt worden door het grote aanbod aan verkeer, hoge snelheden en veel verschillende soorten van vervoer en verkeersdeelnemers. Dit leidt op deze wegen en kruisingen tot gevaarlijke situaties. Hillegersberg kent ook veel scholen en blijft de veiligheid rond de scholen als de routes naar de scholen een belangrijk aandachtspunt. Niet alleen de vormgeving van de openbare ruimte speelt een rol maar ook het gedrag van scholieren als hun ouders (brengen en halen). Afgelopen jaren is hier al in geïnvesteerd. Deze investering wordt komende jaren doorgezet.

Resultaten:

- Verbeteren van deelmobiliteit en openbaar vervoer
- Verbetering verkeerscirculatie- en veiligheid in buurten door een programmatische aanpak op verkeerscirculatie en parkeervraagstukken i.r.t. stedelijke opgaven en buurtbehoefte
- Verhoging van de verkeersveiligheid op hoofdroutes en rond scholen.

5.5 Opgave 4 Zichtbaarder en toegankelijker maken van cultuur

In Hillegersberg wonen verschillende kunstenaars, maar is een tekort aan plekken waar kunst kan worden ontwikkeld of gepresenteerd. Daarnaast zijn de culturele activiteiten onvoldoende zichtbaar. Ouderen en jongeren gaan voor culturele activiteiten veelal naar het centrum. Grotere culturele activiteiten in Hillegersberg kunnen komende jaren onder financiële druk komen te staan. Cultuur draagt bij aan de binding tussen bewoners in de wijk. Voor volwassenen maar zeker ook voor jongeren. Bij jongeren kan het bijdragen tot talentontwikkeling.

Resultaat:

- Het tot stand brengen en verbeteren van kunst- en cultuurnetwerk Hillegersberg

5.6 Opgave 5 Vitaal houden en versterken van de winkelgebieden

Binnen Hillegersberg zijn een drietal winkelgebieden: Bergse Dorpstraat e.o., Kleiweg en Beethovensingel. Drie verschillende winkelgebieden met verschillende kenmerken. Het vitaal en versterken van deze drie winkelgebieden is de economische opgave die de wijkraad zich tot opgave heeft gesteld.

Momenteel worden er al verschillende activiteiten ontplooid m.b.t. het winkelgebied Bergse Dorpstraat. De samenwerking tussen gemeente, ondernemers en vastgoedeigenaren wordt stapsgewijs vormgegeven, de herinrichting Freericksplaats is in voorbereiding en wordt aan de noordzijde het Cosseeterrein ontwikkeld als woonlocatie. Voor het winkelgebied Kleiweg zijn de eerste gesprekken met de BIZ gevoerd en zal dit samen met de wijkraad worden voortgezet onder het programma Vitale kerngebieden.

Resultaten:

- De buitenruimte van de Bergse Dorpstraat e.o. wordt goed onderhouden en verbeterd.
- Aanpak ontwikkeld op de winkelstraat Kleiweg

Bijlage 1 Staat van de wijk

Inleiding

Sinds 2 november 2021 is de verordening op de Wijkraden 2022 van kracht. Met het nieuwe bestuursmodel krijgen de wijken meer zeggenschap over de inzet van middelen en de opgaven in de wijk. Om te bepalen welke opgaven er spelen, is er onder andere inzicht nodig in hoe de 39 wijken van Rotterdam eraan toe zijn. Elke wijk is namelijk uniek en kent haar eigen uitdagingen, sterktes en zwaktes. Met de Staat van de Wijk zet de gemeente een eerste stap om het gesprek over de wijk met de wijkraad en de wijk zelf te voeren.

Deze versie van de Staat van de Wijk is gebaseerd op een combinatie van data over de wijk en de inzichten van experts en wijkprofessionals werkzaam bij de gemeente Rotterdam. Het product zelf is nog niet af. Daarom is dit nog versie 1.0. De Staat van de Wijk moet namelijk nog worden verrijkt door de gesprekken die gaan worden gevoerd met de wijkraad, de wijk en haar inwoners. Door deze werkwijze ontstaat er een gedeeld beeld van de wijk waar iedereen zich in kan herkennen.

De Staat van de Wijk gaat landen in het wijkakkoord. Het document waarin de wijkraden, samen met de gemeente en andere belangrijke wijkpartners afspraken maken over welke opgaven in de wijk belangrijk zijn.

Wijktypering

Elke wijk heeft eigen unieke kenmerken, geschiedenis, ligging en sfeer. Deze worden kort weergegeven in de Wijktypering. Bovendien wordt er teruggeblikt op vorige wijkagenda's, de uitdagingen en successen.

Wijkkaart Hillegersberg

Hillegersberg is een noordelijk gelegen groene wijk van Rotterdam met dorps karakter waarin de aanwezigheid van de Bergse Plassen en de Rotte de uitgestrekte (groene) structuur van de wijk kenmerkt. Aan de zuidzijde begrenst door de A20 en aan de Noordzijde door de N209. Hillegersberg heeft een historisch centrum met een winkelgebied aan de Plassen. Er zijn veel (ruime) eengezinswoningen waardoor Hillegersberg ook aantrekkelijk is voor gezinnen. Het gemiddeld inkomen ligt 20 tot 90% boven het Rotterdams gemiddelde. Hillegersberg is voor wat betreft recreatie een aantrekkelijke wijk door de plassen, de Rotte en omliggend groen zoals het Lage Bergse Bos. Er zijn veel sport- en watersportverenigingen. Aan de rand van de wijk op de grens met Schiebroek ligt het bekende attractiepark Plaswijckpark. Direct tegen het centrum aan het buitenbad "het Zwarte Plasje".

Hillegersberg bestaat uit de volgende buurten: Hillegersberg Zuid, Hillegersberg Noord, Molenlaankwartier en Terbregge. Iedere buurt kent zijn eigen karakteristieken.

Hillegersberg-noord

De oude dorpskern van Oud-Hillegersberg vormt een mooie enclave in het groen en wordt als zodanig gekoesterd. De relatie tussen de bebouwing en de hoofdgroenstructuur is erg sterk. Het water van de plassen en de rivier en het groen van de achtergelegen weiden heeft een direct effect op de woonkwaliteit en de groene beleving. Daarnaast is het groen van de grotere kavels van belang voor het karakter. Oud-Hillegersberg is in 2009 door de gemeenteraad van Rotterdam aangemerkt als beschermd stadsgezicht "Kern en Plassen Hillegersberg". Oud-Hillegersberg is het oudste deel van Hillegersberg-Noord en heeft een dorpsachtige sfeer. Het winkelcentrum biedt een fraai uitzicht op de Bergse Voorplas en geniet goede naamsbekendheid in Rotterdam en omstreken. De oude dorpskern rond de Hillegondakerk is nog goed herkenbaar. Kenmerkend zijn goed onderhouden jaren '20/'30 woningen, rustige straten, ingekapseld in een groene omgeving.

110-Morgen is in de jaren 50 van de twintigste eeuw aangelegd en valt officieel onder de CBS-wijk Hillegersberg-Noord. Deze typisch naoorlogse arbeiderswijk bestaat uit in stempelstructuur gebouwde lage flats en eengezinswoningen in systeembouw, met veel openbaar groen. Deze typische arbeiderswijk bestaat uit lage flats en eengezinswoningen afgeschermd door veel groen, waaronder het Jasonpark. De straten in de wijk zijn vernoemd naar Griekse en Romeinse goden en helden. Het noordelijke gedeelte van de wijk 110-Morgen maakt deel uit van de grotere VINEX-locatie "De Limieten" en is in de periode 1998-1999 bebouwd. Ook in het zuidelijk deel heeft voor een gedeelte herstructurering plaatsgevonden, maar niet volledig. De naoorlogse woningen zijn na 50 jaar sterk gedateerd. In 110-Morgen is het Huis van de Wijk gesitueerd. Er wonen in deze buurt veel ouderen in diverse ouderenvoorzieningen.

Hillegersberg-zuid

Het Kleiwegkwartier ligt net ten noorden van de rijksweg A20. Centraal door de wijk loopt de Kleiweg, waaraan de wijk de naam heeft te danken. De Kleiweg was oorspronkelijk de verbindingsweg tussen Rotterdam en Overschie. Door het gebied lopen twee drukke hoofdwegen (Straatweg en Rozenlaan-Uitweg). Het Kleiwegkwartier is een net buiten de ring gelegen levendige stadswijk met een stedelijk karakter. Het merendeel van de woningen is gebouwd voor 1945. Tussen de delen van de buurt zijn grote verschillen wat betreft de prijsklasse van de woningen. Er is nauwelijks sprake van sociale huurwoningen. Het merendeel van de woningen is particulier bezit. De wijk is een goed startpunt voor een wooncarrière in Hillegersberg-Schiebroek en mede daarom aantrekkelijk voor hoogopgeleide ouders met jonge kinderen.

Terbregge

Terbregge ligt aan weerszijden van de Rotte en was lange tijd een gehucht. De grootste verandering maakt Terbregge pas mee met de bouw van de buurt Nieuw Terbregge, waarvan de bouw in 2005 is afgerond. De woningen zijn gebouwd volgens het principe van 'duurzaam bouwen.' Nieuw Terbregge is een buurt met veel groen en water. Het past daarom prima in het dorpse en groene karakter van de wijk Terbregge. Terbregge kent een typisch Hollands landschap met molens, water en fietsroutes door het Lage Bergse Bos en de Rottemeren. Aan weerszijde van de Rotte ligt de oude kern van de wijk Terbregge. Nieuw Terbregge heeft een gevarieerd woonmilieu, omringd door water. Terbregge kent kleinschalige bedrijvigheid van individuele ondernemers. Er zijn geen winkels voor de dagelijkse boodschappen.

Molenlaankwartier

Het Molenlaankwartier ligt in de Boterdorpse polder, tussen Oud-Hillegersberg, de Grindweg en de Rotte. De wijk is ruim opgezet en te typeren als tuindorp. De bebouwing bestaat

voornamelijk uit naoorlogse eengezinswoningen. De kwaliteit wordt voor een groot deel bepaald door de architectuur en zorgvuldig ontworpen groenstructuur van singels, lanen en parkjes. De grote platanen zijn karakteristiek voor de Molenlaan, een belangrijke verbinding tussen Terbregge en de rest van Hillegersberg. Het Molenlaankwartier bestaat voor bijna driekwart uit eengezinswoningen. Mede door het grote aanbod van eengezinswoningen is de wijk een aantrekkelijke locatie voor gezinnen met kinderen. Daarnaast wonen er ook veel ouderen in de diverse verzorgingshuizen. Het inkomen van de helft van de bewoners van het Molenlaankwartier is hoog. In de wijk is de hoofdfunctie wonen. Deze woonfunctie wordt ondersteund door voorzieningen zoals winkels in de van Beethovensingel en sportgelegenheden zoals op Duyvenstein.

Terugblik 2018-2022

Afgelopen vier jaar is de aandacht in Hillegersberg uitgegaan naar de volgende belangrijkste thema's/onderwerpen. Deze onderwerpen zijn deels ook in de wijkagenda 2018-2022 opgenomen geweest.

1. Verkeer en parkeren
2. Woonomgeving en planontwikkelingen
3. Maatschappelijke situatie kwetsbare bewoners
4. Wijkeconomie

Verkeer en parkeren

De verkeerscirculatie in Hillegersberg kent een aantal belangrijke onderwerpen:

- De betekenis van de aanleg van A16R op de verkeerscirculatie in Hillegersberg en met name de Molenlaan. Er heeft onderzoek plaatsgevonden naar het gebruik van vrachtverkeer op de Molenlaan in samenhang met het eenzijdig inrijverbod vrachtverkeer op de Molenlaan. Ook heeft er een onderzoek plaatsgevonden naar de veiligheid van het straatprofiel van de Molenlaan in het huidige gebruik. Vanuit Mobiliteit is aan de hand van de

verkeersmodellen zichtbaar gemaakt wat het effect is van de A16R, gebaseerd op prognoses en getoetst met metingen. Afspraak is dat het eenzijdig vrachtwagenverbod gehandhaafd blijft tot na voltooiing van de A16R waarna opnieuw de functie en vormgeving van de Molenlaan wordt bekeken.

- Op verzoek van een aantal bewoners en nader onderzoek is er een besluit genomen door de wethouder om éénrichtingsverkeer in de stellen in de Hoyledesingel. Niet iedereen in de buurt is hier tevreden mee. Afgesproken is dat in de nieuwe bestuursperiode samen met de wijkraad participatie gaat plaatsvinden over een circulatieplan binnen Oud-Hillegersberg.
- Binnen het Kleiwegkwartier was sprake van parkeeroverlast en is na onderzoek en participatie door de wethouder besloten betaald parkeren in te voeren. Dit heeft als gevolg dat de parkeerdruk in deze buurt naar beneden gaat maar dat in aanpalende gebieden de parkeerdruk omhoog kan gaan. Dit is geëvalueerd en gebleken dat op de Straatweg en de Bergse Linker Rottekade de parkeerdruk dusdanig is toegenomen dat invoering betaald parkeren mogelijk zal worden ingevoerd. Bewoners aan de Bergse Linker Rottekade als de Straatweg hebben ook om maatregelen gevraagd. Parallel hieraan spelen een tweetal issues:
- het krijgen en houden van (tijdelijke) parkeervergunningen in relatie tot al dan niet de mogelijkheid hebben tot (legaal) parkeren op eigen erf. Behalve reële afmetingen speelt hier ook de beschrijving in een bestemmingsplan. Oude gegroeide situaties die niet reëel meer zijn maken het dat in overleg met bewoners gekeken zal moeten worden per buurt (waar dit speelt) welke oplossingen mogelijk zijn.
- tussen de Straatweg en de Bergse Linker Rottekade bestaat flink wat sluipverkeer dat rijdt door de Hillegondastraat. Hierdoor is er sprake van een onveilige situatie voor

kinderen. Bewoners hebben gevraagd of er maatregelen kunnen worden genomen en of de straat groener kan worden. Dit betekent dat in dit deel van het Kleiwegkwartier de verkeerscirculatie eveneens moet worden bekeken en het effect van betaald parkeren op de parkeerdruk in deze en nabijgelegen straten. Indien de parkeerdruk beduidend lager is en uit een te organiseren participatie blijkt dat parkeerplekken in beperkte mate onttrokken kunnen worden ten behoeve van de door de bewoners gewenste vergroening en speelplekken.

- Al vele jaren wordt gezocht naar een oplossing voor de parkeeroverlast veroorzaakt door bezoekers van Plaswijckpark. Dit dossier loopt al over meerdere bestuursperiodes. Het bouwen van een parkeergarage is afgewezen vanwege de hoge kosten, bewoners willen geen aanleg van parkeermogelijkheden in het groen. In de huidige situatie wordt gebruik gemaakt van een overloopmogelijkheid van parkeren bij Rijndam aan de Ringdijk. Deze locatie komt op termijn te vervallen omdat Rijndam zal verhuizen naar een andere locatie (Abeelweg) en op deze locatie woningbouw gerealiseerd zal worden. Momenteel worden de 34 parkeerplaatsen die door de Hoge Raad geëist zijn geparticipeerd en mogelijk worden verdeeld over de Abeelweg, Peppelweg en misschien hoek kruising Ringdijk/Abeelweg/Jasonweg/Argon autenweg. Hoeveel parkeerplekken er verder nog nodig zijn, waar deze zouden kunnen komen en welke andere alternatieven reëel zijn is niet duidelijk.
- In voorbereiding is de verbetering van de Ringdijk. Dit project ligt op de grens van Schiebroek en Hillegersberg en is een belangrijke ontsluitingsweg in Hillegersberg. De start van de uitvoering zal afgestemd worden met overige werkzaamheden en de situatie rond de aanleg A16R. Binnen het

project wordt rekening gehouden met verschillende aanpalende projecten zoals de Steilrand, mogelijk aanleg warmtenet etc.

- Al veel jaren staat de veiligheid en maatregelen met betrekking tot de Straatweg op de agenda. De aanpak van de kruising met de Kleiweg is uitgewerkt maar voorlopig aangehouden vanwege andere ontwikkelingen. De aanwezigheid van de vele soorten verkeersdeelnemers inclusief de tram en het harde rijden maken de Straatweg onveilig.

Woonomgeving en planontwikkelingen

In de wijkagenda zijn verschillende doelen benoemd die hier mee te maken hebben:

- Verbetering kwaliteit omgeving Ceintuurbaan
- Verbetering uitgangssituatie voor bewoners bij funderings- en grondwaterproblematiek
- Verbetering kwaliteit buitenruimte in 110-Morgen
- Bergse Plassen
- Gezondere leefomgeving

Verbetering kwaliteit omgeving Ceintuurbaan

Er is door de gebiedscommissie om een stedelijke visie gevraagd op de omgeving van de Ceintuurbaan. Door stadsontwikkeling wordt momenteel gestudeerd op een visie op de omgeving van de G.K. Van Hogendorpweg. De wens van de gebiedscommissie wordt hierin meegenomen.

Verbetering uitgangssituatie voor bewoners bij funderings- en grondwaterproblematiek.

In verschillende delen van Hilleegersberg speelt de problematiek van droogstand houten paalfunderingen, waardoor paalrot zal optreden en de fundering wordt ondermijnd.

Bewonersvertegenwoordiging en de gemeente zijn inmiddels een aantal jaren samen aan de slag om maatregelen te nemen. Er was sprake van een periodiek overleg maar geen sprake van gezamenlijke programmavoering waarin

gemeente en bewoners samen optrekken en van elkaar leren. Hierop is afgelopen jaren geïnvesteerd, heeft er ook een onderzoek plaatsgevonden naar mogelijkheden om de samenwerking en het samen leren te verbeteren. Inmiddels is er een programmamanager aangesteld en zijn samenwerkingsafspraken gemaakt. De verschillende betrokken buurten zijn: Bloemenbuurt, De Laantjes en het Schiereiland, Gravenbuurt, Oud-Hilleegersberg en het Statenlaankwartier. Deze buurten bevinden zich in verschillende fasen van aanpak. Er is een pompinstallatie aangebracht in de Erasmussingel. Komende periode wordt doorgepakt op dit programma.

Verbetering kwaliteit buitenruimte in 110-Morgen.

De buitenruimte in 110-Morgen kent grote (verschil)zakkingen door de slappe ondergrond. Trottoirs liggen scheef en voor ouderen is de val kans groot. Daarnaast wordt met name in de omgeving Achillesstraat veel troep, huisraad op straat gezet. In de wijk zijn de gevolgen van het voederen ook groot. Deze onderwerpen zijn ook expliciet genoemd in het participatietraject voor het buurtverbeterplan 110-Morgen en worden inmiddels maatregelen genomen. Omdat het riool nog niet hoeft te worden aangepakt, mogelijk de wijk in de toekomst op een warmtenet kan worden aangesloten en de corporatie aan de slag gaat met de oude huizen is ophogen van de wijk momenteel niet aan de orde. Wel zal geïnvesteerd worden in het weer egaal en beloopbaar maken van de trottoirs. Ook zal de corporatie en de gemeente hun werkzaamheden afstemmen en waar mogelijk samen optrekken bij de investeringen in de buitenruimte komende jaren. Daarnaast wordt ingezet op bestrijding van naastplaatsingen en maatregelen tegen voederen. In 110-Morgen spelen meer onderwerpen die in de wijkagenda min of meer zijn benoemd, maar waar de onderbouwing met cijfers vanwege het schaalniveau ontbrak. In het buurtverbeterplan is deze opgenomen.

Hierover wordt apart in deze analyse gesproken.

Bergse Plassen

Afgelopen jaren heeft de kwaliteit van de Bergse Plassen in verschillende vormen op de agenda gestaan:

- Onderhoud en veiligheid
- Botenhuizen en oevers

Ten aanzien van onderhoud en veiligheid is een samenwerking ontstaan tussen de vertegenwoordiging van de watersportverenigingen, de gebiedscommissie (wijkvertegenwoordiging) met Stadsbeheer om twee keer per jaar de Plassen te inspecteren en het gebruik te bespreken. Een belangrijk onderwerp daarin is de algengroei geweest waarbij er onderzoek heeft plaatsgevonden naar het meest effectieve maaibeleid. Verder zijn met name de oevers van o.a. de eilanden sterk aan het afkalven door achterstand in oeveronderhoud. Dit is nog niet opgelost. Maatregelen om veiligheid op en rond het water zijn besproken en waar nodig uitgevoerd. Momenteel is het bestemmingsplan Kern en Plassen in voorbereiding en heeft een bewonersvertegenwoordiging in de voorfase al meegesproken en gedacht. Aan de orde is de grote hoeveelheid illegale botenhuizen en oeverbebouwing/afwerking langs de plassen. Er is een beeldkwaliteitsplan Botenhuizen ontwikkeld in samenspraak met deze vertegenwoordiging van bewoners en de gebiedscommissie. Dit beeldkwaliteitsplan zal samen met het bestemmingsplan worden vastgesteld waarna eventuele handhavingstrajecten zullen worden ingezet. Hier ligt een directe relatie met eerder vastgesteld beleid.

Gezondere leefomgeving

Bewoners zijn ondersteund bij de continuering van uitbreiding meetnet Luchtkwaliteit in relatie tot de verkeersdrukke en vliegverkeer en betrokken bij geluidsmmeetnet rond Rotterdam-The Hague Airport.

Maatschappelijke situatie kwetsbare bewoners

Hillegersberg kenmerkt zich over het algemeen door bewoners "met sterke schouders". Uit de cijfers van het wijkprofiel blijkt dit ook. Echter is in delen van 110-Morgen de situatie duidelijk anders. Het betreft hier met name bewoners in het zuidelijk deel van 110-Morgen en veelal gehuisvest in de oude flats. Hier is sprake van multi-problematiek: armoede, geen startkwalificatie, problemen met opvoeden, drugsproblematiek en overlast, alleenstaande ouders etc. In 110-Morgen maar ook in andere delen van Hillegersberg waar ouderen wonen is spraken van eenzaamheid en vaak ook sprake van mantelzorg(ers). In de wijk zijn verschillende opvanglocaties: Adriaen vd Doeslaan, Arcadia, Maaszicht (en net over de grens met Schiebroek: de locatie Petristraat). Op alle locaties is een beheercommissie aangesteld en is een beheerconvenant opgesteld behalve Arcadia. Deze is in ontwikkeling en vertraagd door de Coronaperiode.

Voor de situatie in 110-Morgen is eind 2021 een buurtverbeterplan is opgesteld door de bewonersorganisatie, corporatie Habion en de gemeente. Dit plan is door de wethouder geaccordeerd en zal in 2022 en verder jaren worden uitgevoerd op verschillende thema's samen met de bewoners in de wijk. In dit buurtverbeterplan is een nadere analyse opgenomen op buurtniveau.

Dit plan zal als onderlegger dienen voor de buurt 110-Morgen in het wijkakkoord en de analyses dienen als bijlage bij deze wijkanalyse worden beschouwd.

Wijkeconomie

In 2022 zijn de gebiedskoersen 2021-2024 vastgesteld. Hierin zijn de winkelgebieden Kleiweg, Beethovensingel en Bergse Dorpstraat benoemd met een situatieschets, urgentie en opgaven en een toekomstvisie.

Tevens is afgelopen vier jaar specifiek aandacht geweest voor het centrumgebied

Bergse Dorpstraat. Door toenemende leegstand waren maatregelen nodig. Door de gemeente is ingezet op bevordering samenwerking in het gebied, door ondersteunen samenwerking ondernemers middels BIZ. Met het kadaster heeft een traject gelopen om met de vastgoedeigenaren en ondernemers een gedragen visie te maken. Het bestemmingsplan wordt daarop aangepast en zijn de resultaten opgenomen bij de eerdergenoemde gebiedskoers. Het voorziet in een compacter winkelgebied, waarbij het zuidelijk deel van de Bergse Dorpstraat niet meer tot dit winkelgebied behoort maar een transformatiegebied wordt. Er vindt nu enige transformatie plaats, afgelopen jaar leek de leegstand te verminderen. Effecten van de coronaperiode zijn nog niet bekend. Momenteel wordt door het Kadaster een traject ingezet om de vastgoedeigenaren op enige wijze te organiseren als gesprekspartner samen met de ondernemers en gemeente.

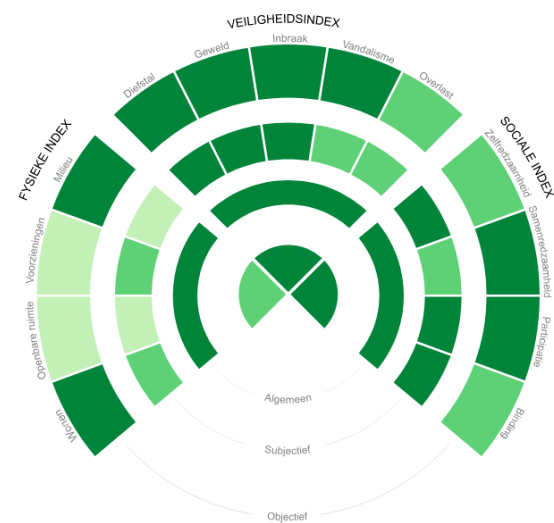
In Hillegersberg is drank- en drugsgebruik een punt van aandacht. Zowel bij jongeren als hun ouders. Ook wordt aandacht gevraagd voor de echtscheidingsproblematiek.

Wijkprofiel

De Staat van de Wijk beschrijft de huidige (woon)situatie van de 39 wijkraadswijken van Rotterdam. Het wijkprofiel is het uitgangspunt voor de informatie in de staat van de wijk. De informatie van het wijkprofiel wordt aangevuld en geduid met een combinatie van data, ervaringen en signalen vanuit de gemeentelijke organisatie en professionals werkzaam in de wijken. Zo ontstaat een overzichtelijk beeld van de wijk, met ruimte voor de unieke identiteit van de wijk.

Hillegersberg-noord

Wijkprofiel Hillegersberg-noord

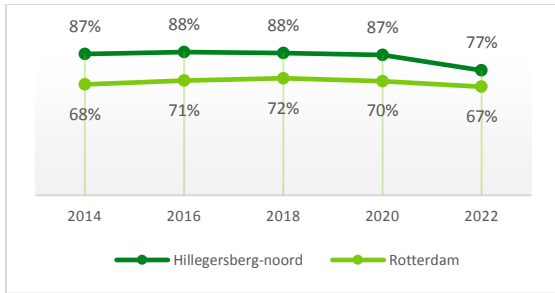
Bevolking

- Hillegersberg-noord herbergt 7.886 inwoners.
- 70% van de inwoners heeft geen migratieachtergrond (Rotterdam: 47%). 17% heeft een niet-westerse migratieachtergrond (Rotterdam: 39%).
- In Hillegersberg-noord is een relatief groot percentage van de bewoners 65-plus (28%; Rotterdam: 16%). Deze ouderen wonen deels in ouderencomplexen en deels zelfstandig. Mantelzorg en eenzaamheid zijn dan ook belangrijke thema's in Hillegersberg-noord.

Fysiek (Woningen, openbare ruimte en voorzieningen)

- Het percentage kwetsbare meergezinswoningen (17%) ligt onder het gemiddelde van Rotterdam (23%). Deze zijn vooral geconcentreerd in 110-Morgen.
- 110-Morgen wordt voor een deel gekenmerkt door een slappe bodem waardoor de verzakkingen groot zijn. De klachten van slechte trottoirs in het wijkprofiel sluit hier ook op aan.
- 77% van de inwoners is tevreden over de huidige woonsituatie. Dat is inclusief woning, buurt, mensen en voorzieningen.

% inwoners dat tevreden is over de huidige woonsituatie

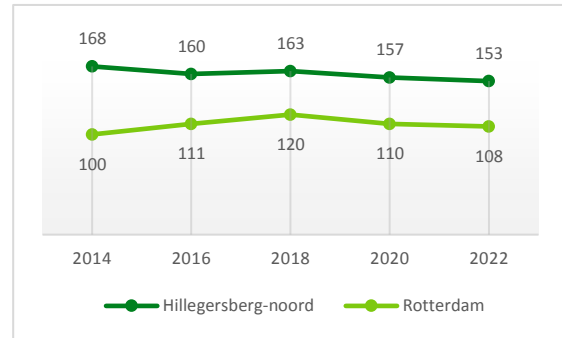
- Het merendeel van de huishoudens (60%, Rotterdam: 48%) zegt tevreden te zijn over het aanbod voorzieningen tezamen.
- De winkelleegstand in Hillegersberg-noord scoort negatief ten opzichte van het Rotterdams gemiddelde.
- De afstand van veel woningen t.o.v. dagelijks voorzieningen scoort ook minder.
- Het aanbod voor jeugd, voor wat betreft georganiseerde speelvoorzieningen, speeltuinen, basisscholen en aantal gymzalen binnen normafstand, scoort onder het Rotterdams gemiddelde.
- Er is geen basisschool aanwezig in de buurt, waardoor binding tussen gezinnen/bewoners niet vanzelfsprekend is. Voor ouders met kinderen vervult de speel-en kindertuin 110-Morgen een belangrijke functie.
- In het kader van de openbare ruimte is sinds 2020 een achteruitgang op de cijfers waar te nemen (2022: 97, 2020: 117).
- De CROW-waarden groen zijn sterk gedaald tot 3,4 en liggen onder het Rotterdams gemiddelde. Dit gaat over de kwaliteit van grasvelden, bomen en beplantingen.
- Verder opvallend in Hillegersberg-noord is de onderhoud en veiligheid van stoepen, vuil op straat, verzakkingen en straatverlichting. Inwoners zijn daar ontevreden over.
- De cijfers over milieu scoren objectief goed in Hillegersberg-noord. Subjectief ervaren inwoners geluidsoverlast met betrekking tot verkeer en bouw/sloop.

Veiligheid

¹ In het Wijkprofiel wordt het percentage inwoners dat een bijstandsuitkering heeft op huishoudensniveau gemeten. Daarom

- De algemene veiligheidsbeleving in Hillegersberg-noord is 152 en ligt daarmee boven het Rotterdams gemiddelde (108). Dit is cijfer is al wel sinds 163 dalende.

Veiligheidsbeleving (index)

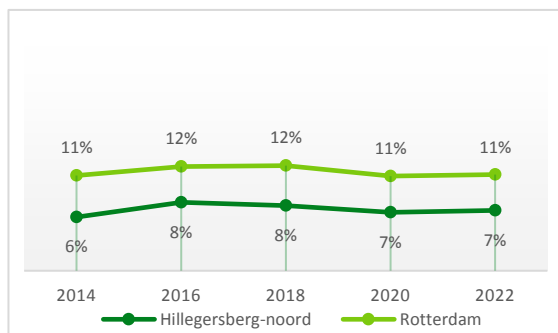
- Het aantal meldingen rond drugsoverlast is gedaald en is op het laagste niveau sinds het begin van de meting in 2014. Echter, vanuit 110-Morgen komen juist meer klachten over overlast van jeugd en drugshandel vanuit auto's vooral 's-avonds en 's-nachts. Bewoners bleken minder bereid te zijn om dit te melden.
- Overlast is wel toegenomen en nadert het Rotterdams gemiddelde. Er is een verdubbeling van overlast door schreeuwende en ruziënde jongeren op straat.
- 13% van de inwoners geeft aan dat vernieling van bus- of trambokjes vaak voorkomt als buurtprobleem (Rotterdam: 9%).

Werk & Inkomen

- Het gemiddelde gestandaardiseerde huishoudinkomen in Hillegersberg-noord ligt met €49.500 boven het Rotterdams gemiddelde (€29.000).
- Er is relatief weinig werkloosheid in Hillegersberg-noord, en vergeleken met Rotterdam, weinig huishoudens met een bijstandsuitkering (7%¹, Rotterdam: 11%).
- Er zit wel een concentratie van kwetsbare Rotterdammers en multi-problematiek in 110-Morgen.

kan het percentage dat hier wordt gerapporteerd en geduid afwijken van de cijfers die cluster Werk & Inkomen rapporteert.

% huishoudens met een bijstandsuitkering

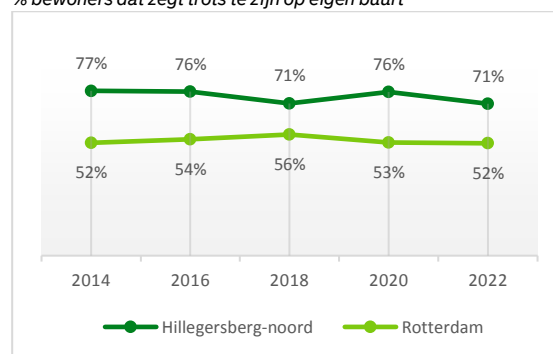
Sociaal

- In Hillegersberg-noord is er een toename van JGGZ problematiek waar huisartsen onder andere extra inzet voor vragen.
- De score samenredzaamheid subjectief scoort minder goed, terwijl het objectief beter gaat.
- 86% van de inwoners is tevreden met de kwaliteit van hun leven. Het algemene oordeel over de kwaliteit van het leven is 140. Dit ligt boven het gemiddelde van Rotterdam (93). Deze score is gestegen ten opzichte van 2020 (115).
- Naar mening van de bewoners scoren de beschikbaarheid van vrije tijdsvoorzieningen van jongeren minder goed en scoort de omgang tussen etnische groepen in de buurt minder goed. Dit laatste is specifiek ook door bewoners genoemd in 110-Morgen. Dit is ook terug te zien in de mindere score van de binding van de wijk.
- Uit informatie van de Woonzorgwijzer blijkt dat op het terrein van Administratie en financiën en Dagbesteding met een kans op voorkomen van meer dan 50% niet sociale redzaamheid zijn. Het betreft hier de hoogste categorie uit de Woonzorgwijzer. Ook blijkt in grote delen van de wijk er een toename van laaggeletterden en lichtverstandelijk gehandicapten. In delen gaat het hier om de kans op voorkomen van 36-42% en meer dan 42%.
- Omdat de bewonersorganisatie de activiteiten in Arcadia en sinds januari 2022 ook het formele beheer doet van de speeltuin liggen op deze locaties

grote kansen voor de uitvoering van de welzijnsopgave en jeugdwerk. Uit aanvullende cijfers geleverd door OBI blijkt dat als wordt ingezoomd in het percentage uitkeringen in 110-Morgen het aantal uitkeringen beduidend hoger ligt circa 13% (167 uitkeringen in 2019, in voorgaande jaren rond de 200). Met name in de eenpersoonshuishoudens en eenouderhuishoudens is sprake van een uitkeringssituatie. Het gaat hier om 87% van het aantal uitkeringen in deze huishoudcategorie.

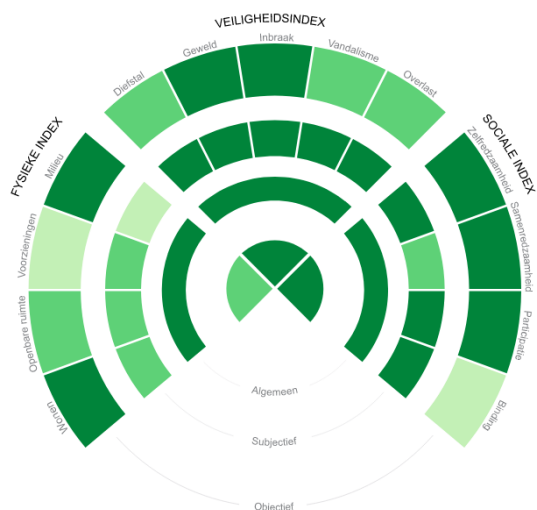
- In 110-Morgen is het Huis van de Wijk aanwezig: Arcadia. In Arcadia worden veel activiteiten voor met name ouderen georganiseerd.
- Uit onderzoek naar het percentage mantelzorgers in de gebieden blijkt dat Hillegersberg-Schiebroek boven de gemiddelde (totaalwaarde) ligt. Uit leeftijd blijkt dat met name 45+ en 65+ mantelzorger zijn.
- 71% van de inwoners zegt trots te zijn op de eigen buurt. 65% zegt zich verbonden te voelen met de buurt. Deze cijfers zijn de laatste jaren gedaald.

% bewoners dat zegt trots te zijn op eigen buurt

Hillegersberg-zuid

Wijkprofiel Hillegersberg-zuid

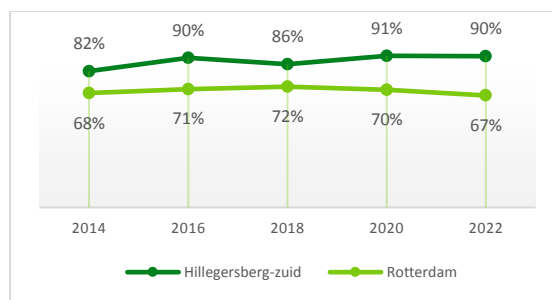
Bevolking

- In Hillegersberg-zuid wonen 8.101 inwoners.
- 74% van de inwoners heeft geen migratieachtergrond.
- Er wonen veel alleenstaanden en paren zonder kinderen (68%).

Fysiek (Woningen, openbare ruimte en voorzieningen)

- Het merendeel van de woningen is particulier bezit. 58% is huiseigenaar/bewoner, 38% verhuurd particulier.
- Het merendeel van de woningen is gebouwd voor 1945 (83%). 70% van de woningen bestaat uit meergezinswoningen zonder lift en 25% uit eengezinswoningen. Er is nauwelijks sprake van sociale huur.
- Belangrijk onderwerp in de wijk is de kwaliteit van de funderingen en het grondwaterbeheer (voorkomen lage grondwaterstand bij houten paalfunderingen).
- 90% van de inwoners is tevreden over de huidige woonsituatie. Dat is inclusief woning, buurt, mensen en voorzieningen.

% inwoners dat tevreden is over de huidige woonsituatie

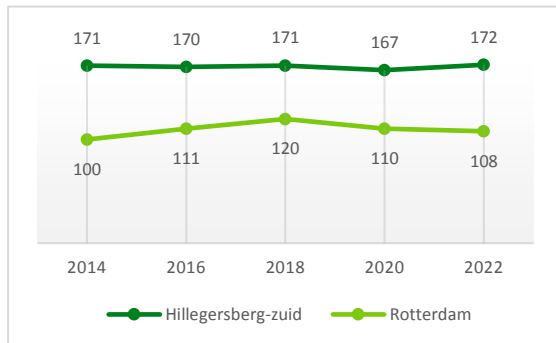

- De ruime meerderheid van huishoudens in Hillegersberg-zuid zegt tevreden te zijn over het aanbod van voorzieningen tezamen (72%). Inwoners geven aan meer banken/postkantoren in de wijken te willen.
- Ook valt op dat de subjectieve waardering voor het parkeren in de wijk (52%) sterk is verbeterd t.o.v. 2020 (30%). De wijk werd gekenmerkt door hoge parkeerdruk. Afgelopen jaar is betaald parkeren ingevoerd en zal aan de hand van een evaluatie de nieuwe situatie worden bekeken. Veel straten zijn smal, is er een gegroeide diversiteit aan parkeerplekken (op straat, eigen erf) al dan niet legaal. Door invoering van betaald parkeren zijn knelpunten hierdoor zichtbaar geworden onder anderen met betrekking tot vergunningverlening.
- Uit het wijkprofiel blijkt dat de normafstand t.a.v. basisscholen, detailhandel, VMBO als Havo, Vwo-scholen beneden het Rotterdams gemiddelde scoort.
- De waardering van bewoners over de kwaliteit van de openbare ruimte (110) ligt boven het gemiddelde van Rotterdam (88).
- Ten aanzien van de openbare ruimte is de CROW-waarde voor groen onvoldoende.
- Bewoners ervaren wateroverlast in tuinen en binnenterreinen.
- De objectieve score op milieu is flink verbeterd (2022: 134, 2020: 109), maar woningen in de geluidscontour vanaf 55 dB blijft boven het Rotterdams gemiddelde.

Veiligheid

- De algemene veiligheidsbeleving in Hillegersberg-zuid is 172 en ligt daarmee ruim boven het Rotterdams gemiddelde (108).

Veiligheidsbeleving (index)

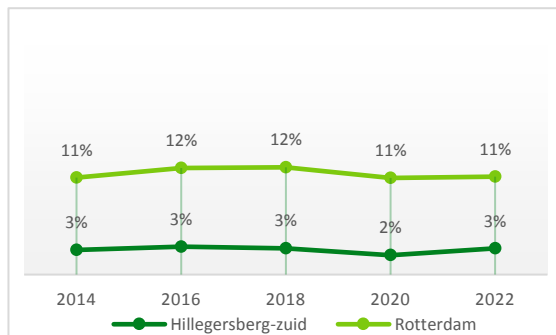

- De cijfers op het gebied van veiligheid zijn over het algemeen goed in Hillegersberg-zuid.
- Diefstal van of uit motorvoertuigen is sterk gedaald. Wel ligt de aantallen diefstallen voor brom-, snor- en andere fietsen boven het Rotterdams gemiddelde.

Werk & Inkomen

- Het gemiddelde gestandaardiseerde huishoudinkomen in Hillegersberg-zuid ligt met €36.100 boven het Rotterdams gemiddelde (€29.000).
- Er is weinig werkloosheid in Hillegersberg-zuid.
- Maar 3% van de huishoudens heeft een bijstandsuitkering² (Rotterdam: 11%).

% huishoudens met een bijstandsuitkering

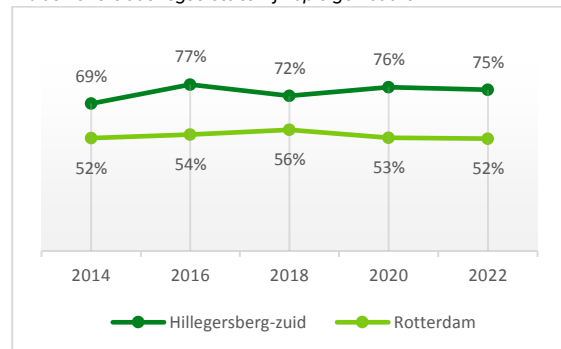

Sociaal

² In het Wijkprofiel wordt het percentage inwoners dat een bijstandsuitkering heeft op huishoudensniveau gemeten. Daarom

- Opvallend is het relatief hogere percentage niet-schoolgaande jongeren zonder startkwalificatie (18-22 jaar) 11,2% t.o.v. gemiddelde in Rotterdam van 8,1% en lagere percentage met startkwalificatie (60,9% t.o.v. 62,6%).
- De wijk scoort goed ten aanzien van Welzijn & Participatie. 88% van de inwoners is tevreden met de kwaliteit van hun leven.
- Veel bewoners sporten wekelijks (70%, Rotterdam: 55%).
- Er is een hoge mate van samenredzaamheid en ook de participatie is hoog. 25% van de bewoners is actief als vrijwilliger (Rotterdam: 20%) en 20% van de bewoners is actief in een bewonersinitiatief (Rotterdam: 20%).
- 75% van de inwoners zegt trots te zijn op de eigen buurt. 68% zegt zich verbonden te voelen met de buurt.

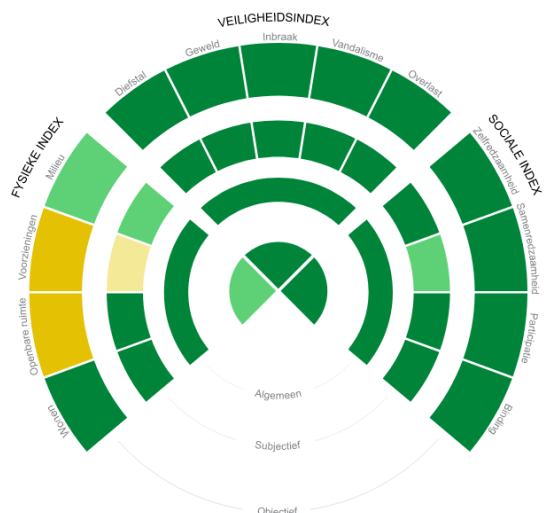
% bewoners dat zegt trots te zijn op eigen buurt

Terbregge

kan het percentage dat hier wordt gerapporteerd en geduid afwijken van de cijfers die cluster Werk & Inkomen rapporteert.

Wijkprofiel Terbregge

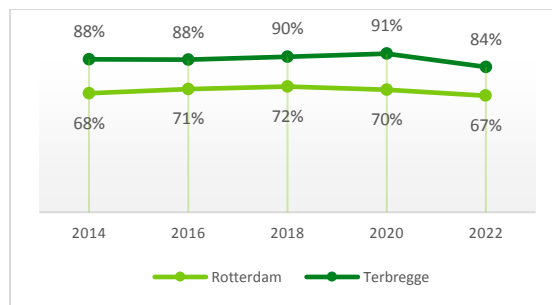
Bevolking

- In Terbregge wonen 3.420 inwoners. Het is de kleinste wijk van Hillegeersberg.
- 73% van de inwoners heeft geen migratieachtergrond. 16% heeft een niet-westerse achtergrond.
- Er wonen veel paren met kinderen in Terbregge (41%, Rotterdam: 19%) en weinig eenpersoonshuishoudens (21%, Rotterdam: 48%).

Fysiek (Woningen, openbare ruimte en voorzieningen)

- Relatief veel woningen zijn in bezit van eigenaar-bewoners (68%). Er is weinig sociale huur in Terbregge.
- Veel woningen in Terbregge zijn na 2000 gebouwd. De wijk kent nauwelijks kwetsbare meergezinswoningen (0%, Rotterdam: 23%).
- 84% van de inwoners is tevreden over de huidige woonsituatie. Dat is inclusief woning, buurt, mensen en voorzieningen.

% inwoners dat tevreden is over de huidige woonsituatie

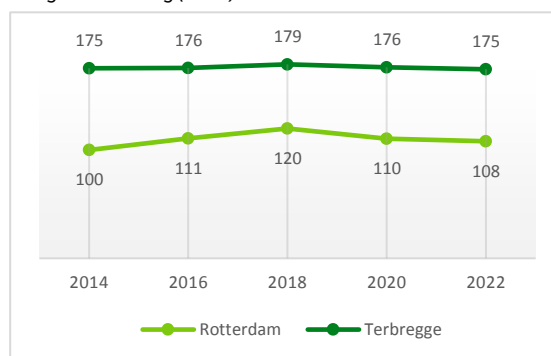

- Opvallend is het beperkte voorzieningenniveau (dagelijkse boodschappen, postkantoor of bank, medische 1^e lijn, binnensport en middelbare scholen). Ook zijn bewoners ontevreden over de aanwezigheid van voldoende openbaar vervoer.
- Bewoners zijn positief gestemd over de openbare ruimte (132, Rotterdam: 88). Een groot aandachtspunt is het aantal verkeersongevallen. Deze bedraagt voor Rotterdam 12 (gemeten per 1.000 inwoners) en is voor Terbregge 35. Dat is een grote afwijking en vraagt aandacht.
- Er is een achterstand in het onderhoud van de oevers. Deze zijn in mindere staat.

Veiligheid

- De algemene veiligheidsbeleving in Terbregge is 175 en ligt daarmee ruim boven het Rotterdams gemiddelde (108).

Veiligheidsbeleving (index)

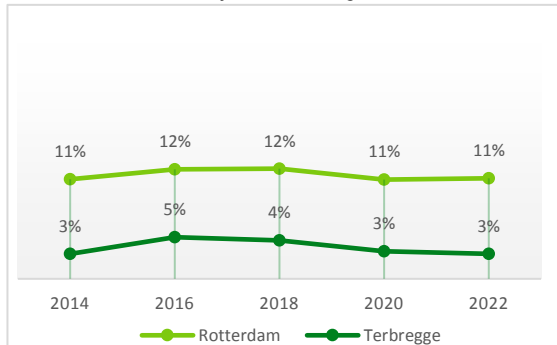

- Het aantal inbraken in Terbregge ligt boven het gemiddelde van Rotterdam (6,2 per 1.000 adressen, Rotterdam: 3,5). Dit cijfer is al wel jaren dalende.

Werk & Inkomen

- Het gemiddelde gestandaardiseerde huishoudinkomen in Terbregge ligt met €45.500 hoger dan het Rotterdams gemiddelde (€29.000).
- Er is weinig werkloosheid in Terbregge.
- Maar 3% van de huishoudens heeft een bijstandsuitkering³ (Rotterdam: 11%).

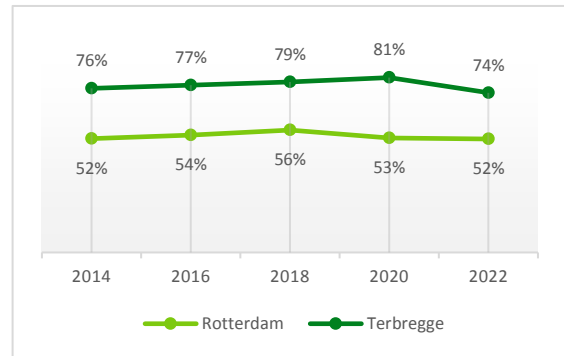
% huishoudens met een bijstandsuitkering

Sociaal

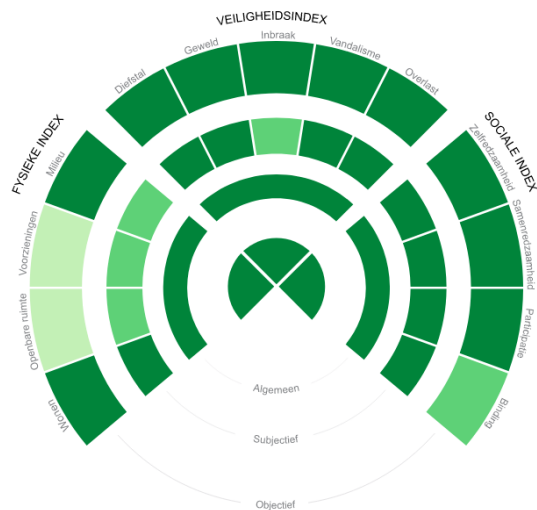
- In Terbregge is de opvang Bergse Huis aanwezig. Vanuit deze opvang gaan kinderen naar de basisschool in Terbregge. De situatie rond deze opvang en kinderen vraagt aandacht.
- De wijk scoort goed ten aanzien van Welzijn & Participatie. 91% van de inwoners is tevreden met de kwaliteit van hun leven. Ook het algemene oordeel over de kwaliteit van het leven ligt hoog (172, Rotterdam: 93). Wel worden voorzieningen voor ouderen en vrijetijdsvoorzieningen voor jongeren gemist.
- Veel bewoners sporten wekelijks (73%, Rotterdam: 55%).
- Er is een hoge mate van samenredzaamheid. 56% van de bewoners levert burenhulp.
- 74% van de inwoners zegt trots te zijn op de eigen buurt. 67% zegt zich verbonden te voelen met de buurt.

% bewoners dat zegt trots te zijn op eigen buurt

Molenlaankwartier

Wijkprofiel Molenlaankwartier

Bevolking

- In Molenlaankwartier wonen 8.171 burgers. Het is daarmee de grootste wijk van Hillegersberg, nauw gevolgd door Hillegersberg-zuid.
- Ook Molenlaankwartier wordt gekenmerkt door een hoog percentage bewoners zonder migratieachtergrond (78%, Rotterdam: 47%) en laag percentage bewoners met een niet-westerse migratieachtergrond (8%, Rotterdam: 39%).
- Het is een kinderrijke wijk (22,5% in de leeftijd 4-17 jaar t.o.v. 14,3% in Rotterdam).
- Naast gezinnen met kinderen wonen er ook veel ouderen (35%, t.o.v. Rotterdam 23%) in de diverse verzorgingshuizen of

³ In het Wijkprofiel wordt het percentage inwoners dat een bijstandsuitkering heeft op huishoudensniveau gemeten. Daarom

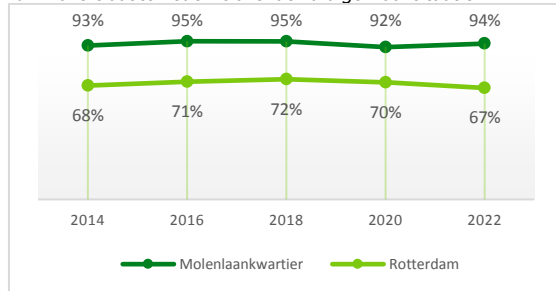
kan het percentage dat hier wordt gerapporteerd en geduid afwijken van de cijfers die cluster Werk & Inkomen rapporteert.

zelfstandig. Onderwerpen zoals eenzaamheid en mantelzorg zijn dan ook belangrijke thema's.

Fysiek (Woningen, openbare ruimte en voorzieningen)

- Het Molenlaankwartier bestaat voor bijna driekwart uit eengezinswoningen (31% van voor 1945, 48% 1945-1968).
- Merendeel van de woningen is een koopwoning (64%, Rotterdam: 33%).
- Er zijn weinig kwetsbare meergezinswoningen in het Molenlaankwartier.
- Bijna alle bewoners zijn tevreden over de huidige woonsituatie (94%). Dat is inclusief woning, buurt, mensen en voorzieningen.

% inwoners dat tevreden is over de huidige woonsituatie

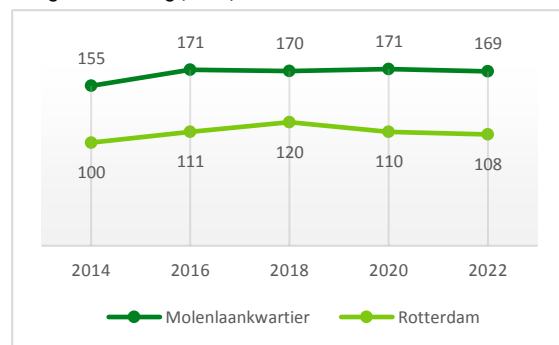
- Driekwart van de huishoudens is tevreden met het aanbod van voorzieningen. Inwoners zouden alleen wat meer binnensportvoorzieningen willen in de wijk.
- Voorts scoort de Molenlaankwartier minder goed ten opzichte van het Rotterdams gemiddelde voor wat betreft normafstanden voor verschillende voorzieningen: detailhandel, gymzalen, speeltuinen al dan niet georganiseerd, apotheek en scholen, bus- en tramhaltes.
- Over het algemeen zijn bewoners van het Molenlaankwartier tevreden over de openbare ruimte. Inwoners geven wel aan dat de veiligheid en onderhoud van stoepen beter kan. Bovendien komen gaten en verzakking volgens bewoners vaak voor in de buurt.
- Zowel op heel als groen scoort de CROW onder het Rotterdams gemiddelde (heel: 3,8 en groen 3,4).

- De Molenlaan vormt een belangrijke en zeer drukke verbinding tussen Terbregge en de rest van het gebied en wordt ook deels als doorgangsweg gebruikt. Onderzoek heeft uitgewezen dat het profiel van de Molenlaan niet voldoet voor het vrachtverkeer in twee rijrichtingen. De aanleg van de A16R zal volgens de verkeersmodellen het aanbod van (vracht)verkeer positief beïnvloeden.
- Veel kinderen kruisen de Molenlaan naar scholen en andere voorzieningen. Verkeersveiligheid is daar dan ook een thema.

Veiligheid

- De wijk scoort goed ten aanzien van veiligheid. Inwoners van het Molenlaankwartier hebben een hoge veiligheidsbeleving (169).

Veiligheidsbeleving (index)

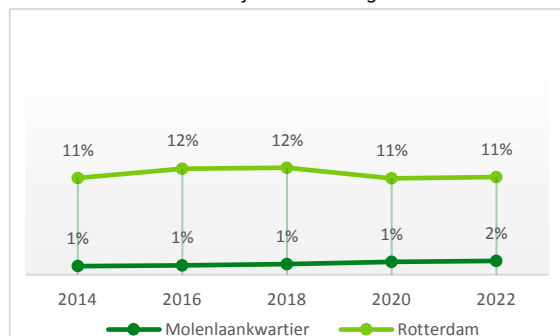
- Het aantal inbraken in het Molenlaankwartier ligt boven het gemiddelde van Rotterdam (6,6 per 1.000 adressen, Rotterdam: 3,5). Dit cijfer is al wel jaren dalende.

Werk & Inkomen

- Het gemiddelde gestandaardiseerde huishoudinkomen het Molenlaankwartier ligt met €56.500 hoger dan het Rotterdams gemiddelde (€29.000).
- Er is weinig werkloosheid in het Molenlaankwartier.

- Maar 2%⁴ van de huishoudens heeft een bijstandsuitkering (Rotterdam: 11%).

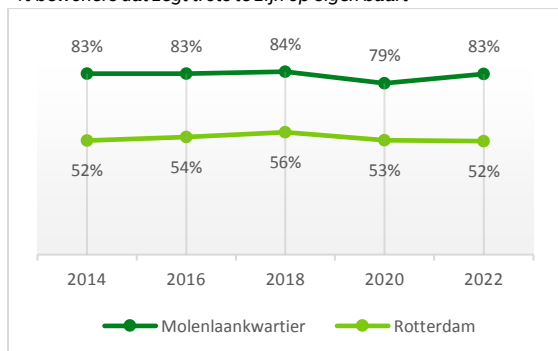
% huishoudens met een bijstandsuitkering

Sociaal

- De wijk scoort goed ten aanzien van Welzijn & Participatie. 92% van de inwoners is tevreden met de kwaliteit van hun leven. Ook het algemene oordeel over de kwaliteit van het leven ligt hoog (174, Rotterdam: 93).
- Veel bewoners sporten wekelijks (73%, Rotterdam: 55%).
- Er is een hoge mate van samenredzaamheid. 56% van de bewoners levert burenhulp.
- Inwoners van het Molenlaankwartier participeren actief. 33% van de inwoners is actief als vrijwilliger en 25% van de inwoners is actief in een bewonersinitiatief.
- 83% van de inwoners zegt trots te zijn op de eigen buurt. 76% zegt zich verbonden te voelen met de buurt.

% bewoners dat zegt trots te zijn op eigen buurt

⁴ In het Wijkprofiel wordt het percentage inwoners dat een bijstandsuitkering heeft op huishoudensniveau gemeten. Daarom

kan het percentage dat hier wordt gerapporteerd en geduid afwijken van de cijfers die cluster Werk & Inkomen rapporteert.

Indicatoren

Indicatoren:	Jaar	Hillegersberg- noord	Hillegersberg- zuid	Terbregge	Molenlaan kwartier	Rotterdam
Bevolking						
Aantal inwoners	2021	7.886	8.101	3.420	8.171	651.269
Aantal huishoudens	2021	3.866	3.885	1.305	3.369	326.419
% geen migratieachtergrond	2021	70%	74%	73%	78%	47%
% westerse migratieachtergrond	2021	13%	14%	11%	15%	14%
% niet-westerse migratieachtergrond	2021	17%	12%	16%	8%	39%
% inwoners 0 t/m 15 jaar	2021	15%	17%	19%	23%	16%
% inwoners 15 tot 75 jaar	2021	70%	79%	77%	66%	78%
% inwoners 65 en ouder	2021	28%	11%	11%	23%	16%
% inwoners 75 en ouder	2021	15%	4%	4%	12%	7%
% eenpersoonshuishoudens	2021	45%	40%	21%	35%	48%
Paar zonder kinderen (% huishoudens)	2021	26%	28%	28%	24%	21%
Paar met kinderen (% huishoudens)	2021	20%	24%	41%	35%	19%
Eenoudergezin (% Huishoudens)	2021	8%	7%	10%	6%	11%
Woningen						
Aantal zelfstandige woningen	2021	3.873	3.841	1.295	3.460	304.505
<i>Woningverdeling naar bezit</i>						
% woningen van woningcorporaties	2021	33%	2%	13%	10%	43%
% woningen particuliere huur	2021	20%	38%	19%	26%	24%
% eigenaar-bewoners	2021	46%	58%	68%	64%	33%
<i>Woningindeling naar bouwjaar (5 categorieën, %)</i>						
Tot 1945	2021	30%	83%	25%	31%	31%
1945-1968	2021	26%	5%	3%	49%	21%
1969-1979	2021	3%	0%	1%	12%	9%
1980-1999	2021	13%	6%	4%	5%	27%
Vanaf 2000	2021	29%	6%	68%	3%	13%
% kwetsbare meergezinswoningen	2021	17%	11%	0%	2%	23%
Gemiddelde WOZ-waarde per M2	2020	€3.686	€3.254	€3.148	€3.991	€2.712
% dat zegt tevreden te zijn over de huidige woonsituatie (incl. woning, buurt, mensen, voorzieningen)	2021	77%	90%	84%	94%	67%
Voorzieningen						
% huishoudens dat zegt tevreden te zijn over het aanbod voorzieningen tezamen	2021	60%	72%	56%	75%	48%
% vindt medische 1 ^e lijnszorg voldoende aanwezig	2021	97%	92%	80%	93%	87%
% vindt winkels dagelijkse boodschappen voldoende aanwezig	2021	89%	93%	33%	98%	88%
Aantal arbeidsplaatsen in de wijk	2021	3.780	5.769	772	2.325	384.170
% m2 van objecten met niet-woonfunctie	2021	19%	36%	17%	12%	38%
Werk & Inkomen						
Gemiddeld gestandaardiseerd huishoudinkomen	2019	€ 49.500	€ 36.100	€ 45.500	€ 56.500	€29.000

% Lage inkomens (= % tot 110% sociaal minimum)	2019	15%	6%	5%	7%	19%
Niet werkende beroepsbevolking (15-75 jaar)	2019	9%	5%	5%	4%	13%
% huishoudens met bijstandsuitkering ⁵	2021	7%	3%	3%	2%	11%
% huishoudens met inkomensbron uitkering ⁶	2019	10%	4%	5%	3%	14%
% Bewoners (18+) met schulddienstverlening	2021	0,5%	0,1%	0,2%	0,1%	0,8%
Jeugd & Onderwijs						
% o t/m 3 jaar	2021	3,5%	5,0%	4,5%	4,2%	4,4%
% 4 t/m 11 jaar	2021	7,5%	8,8%	9,9%	13,4%	8,4%
% 12 t/m 17 jaar	2021	7,0%	6,2%	9,7%	9,1%	5,9%
% 18 t/m 22 jaar	2021	4,5%	5,9%	6,2%	3,8%	7,0%
% jongeren met een startkwalificatie (18 t/m 22 jaar)	2020	63,5%	60,9%	64,3%	63,5%	62,6%
% Voortijdige schoolverlaters (12 t/m 22-jarigen)	2019-2020	1,3%	1,7%	1,1%	0,5%	2,5%
Aantal Incidenten jeugdoverlast (per 1.000 inw.)	2019	6	3	3	3	9
% Jeugdigen met Jeugdreclasseringsmaatregel	2019	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	1,3%
% HALT verwijzing (12 t/m 17-jarigen)	2019	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%	2,0%
Veiligheid						
Overlastmeldingen leefmilieu (per 1.000 inw.)	nov 2020-okt 2021	32	38	18	23	57
% ervaart overlast door jongeren in de eigen buurt	2021	9%	3%	1%	4%	14%
% ervaart drugsoverlast in de eigen buurt	2021	5%	2%	1%	1%	12%
% ervaart overlast door omwonenden	2021	10%	5%	5%	1%	12%
Aantal inbraken van woningen (per 1.000 adressen)	nov 2020-okt 2021	3,6	2,6	6,2	6,6	3,5
Aantal openlijke geweldplegingen tegen personen (per 1.000 inw.)	nov 2020-okt 2021	0,1	0,1	0,3	0,0	0,4
Aantal mishandelingen (per 1.000 inw.)	nov 2020-okt 2021	1,8	2,3	0,3	0,5	3,7
Aantal overvallen (per 1.000 inw.)	nov 2020-okt 2021	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1
Veiligheidsbeleving (index)	2021	153	172	175	169	108
Welzijn & Participatie						
% bewoners dat zegt tevreden te zijn met de kwaliteit van hun leven	2021	86%	88%	91%	92%	78%
% bewoners die mantelzorg verrichten	2021	18%	16%	18%	18%	15%
% bewoners dat zegt een slechte gezondheid te ervaren	2021	16%	7%	11%	10%	19%
% bewoners dat zegt sterke gezondheidsbelemmeringen te ervaren	2021	9%	5%	5%	4%	8%
% bewoners die wekelijks sporten	2021	70%	70%	73%	72%	55%
% bewoners die burenhulp verlenen	2021	55%	53%	56%	59%	46%
% bewoners die actief zijn als vrijwilliger	2021	31%	25%	20%	33%	21%
% bewoners die actief zijn in een bewonersinitiatief	2021	28%	20%	22%	25%	20%
% bewoners dat zegt trots te zijn op eigen buurt	2021	71%	75%	74%	83%	52%

⁵ Participatiewet

⁶ WW, Participatiewet, WAO

% bewoners dat zegt zich verbonden te voelen met buurt	2021	65%	68%	67%	76%	50%
% huishoudens dat <u>geen</u> gebruik maakt van voorzieningen sociaal domein ⁷	2019	74%	90%	86%	81%	74%

Deze en meer cijfers zijn terug te vinden op www.wijkprofiel.rotterdam.nl. Op deze website kun je ook de definities en bronnen vinden van de indicatoren.

⁷ Zoals WMO, Jeugdwet, Participatiewet.

Bijlage 2 Overdrachtsdocument Gebiedscommissie 2018-2022

Overdrachtsdocument Gebiedscommissie – Wijkraad.

Vanuit de vier werkgroepen aangeleverd voor de aandachtspunten voor de wijkraad Hillegersberg.

Inhoud

Wergroep Fysiek	43
Grondwaterproblematiek	43
Verkeerscirculatie	44
Terbregge.....	44
Parkeren Kleiwegkwartier	44
Ontwikkelvisie Ceintuurbaan	44
Herontwikkeling omgeving Sint-Liduinakerk	44
110-Morgen	45
Parkeren Plaswijckpark	45
Wergroep Bewoners Initiatieven	45
Wergroep Maatschappelijk Ontwikkeling en Veiligheid	47
Buurtverbeterplan 110 Morgen.....	47
Nota Bedrijfsruimtekoersen / ontwikkelingen Ceintuurbaan.....	47
Verbetering integrale kwaliteit omgeving Ceintuurbaan.....	48
Adviezen bij Horecagebiedsplannen	48
Advies bij de Gebiedskoers detailhandel	48
Wergroep Communicatie:	49
Communicatieplan	49
Digitaal Platform.....	49
Een GERS-editie voor het gebied	50
Vergaderingen.....	50
Participatie	50
Enkele aandachtspunten voor de komende periode	51
Belangrijkste thema's voor de komende vier jaar.....	51
Betrokkenheid van netwerken.....	51
Wat wilt u de wijkraad meegeven.....	51

Wergroep Fysiek

Grondwaterproblematiek

In verschillende delen van Hillegersberg is sprake van grondwaterproblematiek in verschillende vormen. Een van de grootste problemen is de zogenaamde paalrot, d.w.z. de aantasting van houten funderingen onder woningen. Dit doet zich o.a. voor in delen van het Kleiwegkwartier als in OudHillegersberg. Op meerdere locaties hebben actieve bewoners zich georganiseerd en zijn

activiteiten en maatregelen ondernomen om deze problemen te monitoren en aan te pakken. Voor 110-Morgen en de Componistenbuurt is er sprake van een problematiek qua waterbeheersing.

Verkeerscirculatie

De verkeersafwikkeling in en door delen van Hillegersberg is al geruime tijd bron van zorg voor veel bewoners. De dagelijkse verkeersdruk op de Molenlaan/Terbregseweg heeft geen nadere toelichting. De verwachting en vrees van bewoners is dat ondanks op rekenmodellen gebaseerde verwachtingen van deskundigen, de verkeersdruk daar niet substantieel zal verminderen na het gereedkomen van de A16.

In Hillegersberg is men van mening dat er ten aanzien van de verkeersafwikkeling geen sprake is van een echte visie, noch een integrale benadering ervan. Een door de ambtelijke organisatie beloofd verkeerscirculatieplan is tot op heden nog niet gereed gekomen. De Straatweg is als wijkontsluitingsweg recentelijk opgeknapt, doch blijft het predicaat onveilig houden, a.g.v. het rijgedrag (te hoge snelheden) van sommige automobilisten.

De herinvoering van een eenzijdig vrachtautoverbod over de Molenlaan lijkt zijn vruchten af te werpen.

De verkeerscirculatie in Oud-Hillegersberg vraagt aandacht omdat de smalle straten daar ook gebruikt worden als sluiproute voor doorgaand verkeer. Aanpassingen van de rijrichtingen c.q. invoering van eenrichtingsverkeer vergen een integrale aanpak i.c. een verkeerscirculatieplan voor geheel Oud-Hillegersberg.

Terbregge

Een van de grootste problemen in Nieuw-Terbregge vormt de afkalving van de oevers van watergangen. Van een adequate aanpak van dit probleem is vooralsnog geen sprake

Parkeren Kleiwegkwartier

De invoering van betaald parkeren in het Kleiwegkwartier is inmiddels voltooid met dien verstande dat er een advies van de GC ligt om dit uit te breiden naar een deel van de Bergse Linker Rottekade tussen de Philips Willemsbrug en het spoorwegviaduct (in Terbregge). Dit omdat de bewoners daar veel hinder en overlast ondervinden als 'overloopgebied' vanuit het Kleiwegkwartier. De toegezegde evaluatie en daaraan gekoppelde parkeertellingen voor het Kleiwegkwartier moeten nog plaats vinden.

Ontwikkelvisie Ceintuurbaan

Voor het gebied rond de Ceintuurbaan wordt door toenemende leegstand van bedrijfspanden een integrale visie en aanpak gebiedsontwikkeling op wonen, bedrijvigheid en verkeer ontwikkeld. Onderdeel daarvan is de realisatie van aansluiting via het terrein van het SFG op de G.K. van Hogendorpweg.

Herontwikkeling omgeving Sint-Liduinakerk

Voor de te slopen Sint Liduinakerk en het aangrenzende schoolgebouw is een plan gepresenteerd tot herontwikkeling met woningbouw, waarbij de kenmerkende bouwstijl van deze objecten zoveel mogelijk gehandhaafd zal blijven.

110-Morgen

Bouwen schoollocatie Argonautenweg (Wolfert Dalton college). Deel is gesloopt en voorbereidingen nieuwbouw zijn gestart.

Parkeren Plaswijckpark

Een nog altijd niet opgelost probleem is het gebrek aan parkeer capaciteit t.b.v. het Plaswijckpark. Een parkeerprobleem dat zich uitstrekt naar Schiebroek. De binnenkort te starten aanleg van 34 extra parkeerplaatsen op de Peppelweg (haaks parkeren i.p.v. langsparkeren) was noodzakelijk door een al enkele jaren oude uitspraak van de Hoge Raad en biedt geen soelaas voor het aanmerkelijk grotere tekort op drukke dagen.

Er zijn wel plannen ontworpen ter beheersing van de grootste problemen en er is een werkgroep en een begeleidingsgroep van bewoners en ambtenaren, doch dit vormt geen structurele fysieke oplossing voor het tekort van enkele honderden parkeerplaatsen. Uitbreiding van het aantal Pplaatsen in het groen van de Meidoornweide is voor bewoners en de GC onbespreekbaar. ("Géén P in het Park").

Werkgroep Bewoners Initiatieven

In de periode 2018-2022 hebben we binnen de gebiedscommissie Hillegersberg-Schiebroek gewerkt met verschillende werkgroepen. Eén van die werkgroepen was de werkgroep 'Bewonersinitiatieven', die zich specifiek met de behandeling van de binnengekomen bewonersinitiatieven bezig hield, en zijdelings keek naar het iets bredere verband, samengevat onder de term 'participatie'.

Grofweg zag het proces er als volgt uit: bewonersinitiatieven die via Bureau Opzoomer of via het subsidieloket binnenkwamen werden eerst voorzien van een ambtelijke beoordeling, waarbij voornamelijk de vraag werd behandeld of het ingediende initiatief aan alle voorwaarden voldeed. Vervolgens kon de werkgroep aan de slag om daar een inhoudelijke beoordeling aan te geven. Eventuele vragen, voornamelijk van technische aard, of als er onduidelijkheden waren (bij voorbeeld binnen de begroting) dan nam de werkgroep, of één van de leden, contact op met de wijknetwerker die het initiatief ambtelijk begeleidde. Alle vragen en antwoorden werden via de mail gesteld, zodat alle leden van de werkgroep ook op de hoogte bleven. Eénmaal per maand kwam de werkgroep bij elkaar om de bewonersinitiatieven te bespreken en te voorzien van een inhoudelijk en beargumenteerd oordeel. In het proces was er sprake van een drietal mogelijkheden. Om zoveel mogelijk snelheid te bewerkstelligen had de voltallige gebiedscommissie aan het begin van haar termijn besloten de werkgroep te mandateren voor het toekennen van alle bewonersinitiatieven tot 2500 euro. Initiatieven bóven dat bedrag moesten sowieso door de gehele gebiedscommissie beoordeeld worden in de formele, plenaire vergadering. In het overgrote gedeelte van de gevallen was de werkgroep (welke bestond uit zes leden van de gebiedscommissie) eensluidend in haar oordeel. De enkele keren dat die eensluidendheid niet waargenomen werd,

werd het initiatief alsnog doorgeleid naar de gehele gebiedscommissie voor een bespreking in de plenaire vergadering.

Initiatieven bóven de 2500 euro werden, zoals vermeld, sowieso plenair besproken, maar daarin gaf de werkgroep wel een advies mee aan de vergadering. Bespreking van deze aanvragen werden altijd ondersteund door een korte presentatie van de aanvrager, met de mogelijkheid om nog enkele vragen te stellen voordat er een besluit genomen werd. Omdat sommige initiatieven, bedoeld of onbedoeld, jaarlijks terugkwamen op de agenda van de gebiedscommissie (en we soms ook de verplichting hadden deze initiatieven te ondersteunen; bijvoorbeeld de bijdrage aan de bewonersorganisaties, de intocht van Sinterklaas, kerstvieringen) en het ons niet de bedoeling leek om aanvragers elk jaar te laten opdraven om een gelijklopende aanvraag te moeten presenteren, hebben we in het begin van de periode een lijst vastgesteld waarop deze initiatieven positief beoordeeld zouden worden, mits de ingediende begroting niet meer dan 10% afweek van de begroting van het jaar daarvoor én alle voorgaande aanvragen waren verantwoord en goedgekeurd.

Dat gaf bij een aantal initiatieven (bij voorbeeld het Hilleegersbergs Jazzfestival, het Kunstenfestival Schiebroek) een gedeeltelijke zekerheid en een continuïteit, waardoor het organiseren minder afhankelijk werd van een zich steeds repeterende beoordeling. De lijst met de betreffende initiatieven waarop dit van toepassing is geweest, is bijgevoegd. In een voorgaande periode (2014-2018) had de toenmalige gebiedscommissie besloten om de budgetten voor 'bewonersinitiatieven' en die voor 'participatie' te ontschotten, zodat er vanuit een integrale visie gewerkt kon worden. Sommige initiatieven die wat lastig via het Opzoomer-traject te realiseren waren (bijvoorbeeld de voedselbanken) konden we dan vanuit het participatiebudget tóch ondersteunen. In sommige gevallen leek het alsof de manier waarop het traject was ingericht op gespannen voet te staan met de gelijktijdige wens tot snelheid en toegankelijkheid. We merkten dat er soms verschillende initiatieven waren die eenzelfde doel nastreefden, maar die allen te maken hadden met dit, soms wat stroeve, bureaucratische proces. Bovendien zouden de initiatieven ook gebaat zijn met samenwerking en onderlinge afstemming. Om deze waardevolle initiatieven beter te ondersteunen hebben we enkele malen een andere werkvorm gekozen. Als voorbeeld kan dienen: de initiatieven met betrekking tot kwetsbare ouderen. Zeker na het uitbreken van corona kwamen er verschillende signalen over toenemende vereenzaming van ouderen in ons gebied, met ook een toenemende hulpvraag. Van verschillende kanten werden er initiatieven ontplooid en werd geprobeerd de eenzaamheid tegen te gaan. Om deze initiatieven beter te kunnen ondersteunen hebben we, als gebiedscommissie een bedrag vrijgemaakt, specifiek voor al deze initiatieven. In een hybride werkvorm zijn we vervolgens rond de tafel gaan zitten (al was dat regelmatig rond een virtuele tafel) met de wijknetwerkers, met een vertegenwoordiging van de welzijnsorganisatie, en met de bewoners die de initiatieven hadden ingediend, of van plan waren dat te doen. Zo konden we meer dan een jaar diverse initiatieven pro-actief ondersteunen, gebruik makend van de formelenetwerken van de ambtelijke organisatie en de welzijnsorganisatie en de -informele- netwerken van de bewoners. Als gebiedscommissie dachten we inhoudelijk mee, konden we putten uit dat eerder vastgestelde budget en waren we verder vooral faciliterend actief. Deze hybride vorm heeft zich nuttig bewezen op het moment dat we, als gehele gebiedscommissie, bezig waren met het vaststellen van het buurtverbeterplan Schiebroek-Zuid, een activiteit die voornamelijk door de werkgroep MO-veilig werd begeleid. De werkvorm, waarbij de gebiedscommissie als een soort intermediair positie inneemt tussen ambtelijke organisatie (naast de wijknetwerker ook de clusters), de formele partijen binnen de wijk (welzijnsorganisatie,

woningbouwcoöperaties) en de bewoners zou zich wat ons betreft verder kunnen ontwikkelen en kan ook een belangrijke rol spelen bij het tot stand komen van het buurtverbeterplan 110-morgen.

Werkgroep Maatschappelijk Ontwikkeling en Veiligheid

Buurtverbeterplan 110 Morgen

In het najaar van 2021 is ook in de wijk 110 Morgen de ontwikkeling van een buurtverbeterplan van start gegaan en op 15 februari 2022 heeft het de instemming gekregen van de gebiedscommissie. Eind februari zal het plan aan de wethouder worden aangeboden ter vaststelling. Daarna zal de uitvoering van het buurtverbeterplan voor komende jaren ter hand moeten worden genomen en worden geborgd in het op te stellen wijkakkoord.

110-Morgen is een buurt in Hillegersberg, en specifiek in Hillegersberg Noord. Onzichtbaar in het wijkprofiel, zelfs als wordt ingezoomd op Hillegersberg-Noord als onderdeel van Hillegersberg. Weliswaar zijn vaag signalen te herkennen in enigszins afwijkende cijfers maar niet dusdanig dat dit tot specifieke acties leiden.

Vanuit het wijkgerichte werken is bekend dat in 110-Morgen in verschillende straten verouderde sociale woningbouw staat uit jaren 60 en waar een concentratie van Rotterdammers woont die in armoede leven, waar problemen zijn in gezinssituatie en opvoeding en een grote groep met mentale klachten aanwezig is.

Behalve de verouderde woningbouw en sociale problematiek in de portiekflats in 110-Morgen vraagt ook de buitenruimte aandacht

110-Morgen is ook een wijk waar veel activiteiten plaatsvinden door vrijwilligers en kansen liggen. De bewonersorganisatie is zeer actief en verschillende zorgpartijen zijn er gehuisvest, waardoor 110Morgen ook de potentie heeft als ouderen hub en er kansen liggen om de sociaal zwakkeren te bereiken. Arcadia is als Huis van de Wijk succesvol voor m.n. ouderen.

De corporatie 'Onze Woning' is per 1 januari 2021 gefuseerd met Habion. Habion richt zich veel op ouderen maar ook anderen met een hulpvraag.

Habion-Onze Woning wil komende jaren in de wijk vele miljoenen investeren in vergaande renovatie en nieuwbouw.

Nota Bedrijfsruimtekoersen / ontwikkelingen Ceintuurbaan

In het najaar van 2019 heeft de gebiedscommissie een gevraagd advies gegeven m.b.t. Nota Bedrijfsruimtekoersen. Onder meer is daarin sprake van een transformatie van de Ceintuurbaan naar een gemengd woon-werkgebied. Een goede ontwikkeling. Blijkbaar is daarbij het streven om gebruikers optimaal gebruik te laten maken van het OV. Wij achten dit welhaast een noodzakelijke voorwaarde waaraan moet worden voldaan. Zeker de omliggende woonwijk kan absoluut geen toename van verkeer aan; dat geldt evenzeer een eventuele verhoging van de huidige hoge parkeerdruk in de omliggende wijk. Ook het eventueel toevoegen of wijzigen van niet bedrijfsmatige functies mag niet leiden tot intensivering van het verkeer in de omgeving of tot verhoging van de parkeerdruk.

In dezelfde periode was een aanvraag voor een omgevingsvergunning aan de orde voor vestiging van een supermarkt aan de Ceintuurbaan. Een volgens de gebiedscommissie ongewenste ontwikkeling die niet in lijn is met eerder vastgelegd beleid wat betreft concentratie van detailhandel in winkelgebieden. Ook de te verwachten parkeerdruk in de omgeving, de toename

van het verkeer op de Ceintuurbaan en aantasting van het woongenot van bewoners in de directe omgeving vormden aanleiding om een ongevraagd advies uit te brengen met het voorstel om de verleende omgevingsvergunning te heroverwegen en in te trekken.

Wat betreft de situatie op en rond de Ceintuurbaan was al eerder aandacht gevraagd. In de Wijkagenda 2019 – 2022 Hillegersberg is het kader van een verbeterde woonomgeving namelijk het volgende geformuleerd.

Verbetering integrale kwaliteit omgeving Ceintuurbaan

Het gebied rond de Ceintuurbaan vraagt een integrale visie en aanpak gebiedsontwikkeling op wonen, bedrijvigheid en verkeer. In verband met de huidige leegstand in het gebied wordt om een dergelijke ontwikkelvisie gevraagd'.

Het ontbreken van bedoelde integrale ontwikkelvisie is onzes inziens in belangrijke mate debet aan de geschetste ongewenste ontwikkelingen op de Ceintuurbaan. Ontwikkelingen die hun weerslag zullen hebben op de woonomgeving.

In de loop van 2021 is bekend geworden dat het opstellen van een visie op omgeving Ceintuurbaan, een onderdeel zal gaan vormen van een studie naar verdichting G.K. van Hogendorpweg.

Adviezen bij Horecagebiedsplannen

Elke twee jaar wordt door de gemeente een 'horeca-gebiedsplan' gemaakt. Voor elke wijk wordt per straat, laan of plein beschreven wat er met de horeca zou kunnen gebeuren: uitbreiden, gelijk blijven (consolideren) of verminderen. Of juist dat er te veel horeca is, bijvoorbeeld omdat dat overlast kan geven. In de afgelopen periode is in respectievelijk in 2019 en 2021 een horecagebiedsplan opgesteld. De rol van de gebiedscommissie daarbij was onder meer het opzetten van een participatietraject. Wat denken horecaondernemers en ondernemersverenigingen over de voorstellen. Maar natuurlijk ook wat vinden bewoners ervan: zij maken tenslotte veelal gebruik van die horeca en wonen in de directe omgeving.

Door de coronamaatregelen zijn in 2021 zijn voor bewoners geen bijeenkomsten over het horecagebiedsplan georganiseerd. Bewoners zijn bij wijze van proef in de gelegenheid gesteld om via het digitaal participatieplatform hun mening te geven.

Advies bij de Gebiedskoers detailhandel

In 2016 is stedelijk een beleidskader m.b.t. vestiging en ontwikkeling van de detailhandel vastgelegd.

De daarin verwoorde ambities en spelregels zijn destijds op gebiedsniveau verder uitgewerkt in de Gebiedskoers Detailhandel 2017- 2020. Hierin zijn per gebied, op basis van lokale kennis en functioneren, keuzes gemaakt ten aanzien van de gewenste detailhandelsstructuur enerzijds en gebieden waar de detailhandelsfunctie een transformatieopgave heeft anderzijds. Deze bestaande gebiedskoers zijn in 2021 tegen het licht gehouden en opnieuw geformuleerd. Voor HIS zijn deze neergelegd in de concept Gebiedskoers Detailhandel 2021-2024: Hillegersberg-Schiebroek.

Hierin worden de volgende winkelcentra / winkelgebieden onderscheiden. Bergse Dorpsstraat e.o. Kleiwegkwartier, Schiebroek, Beethovensingel en Teldersweg alsmede de 'winkelhub' Meijersplein. Evenals voor het horecagebiedsplan heeft de gebiedscommissie het participatietraject opgezet waarbij de reacties van ondernemers, besturen van BedrijvenInvesteringsZones (BIZ'n) en bewoners zijn verzameld.

Op basis van reacties is een ongevraagd advies bij de Gebiedskoers gegeven. Voor elk winkelgebied zijn een of meerdere aandachtspunten benoemd aandachtspunten.

Winkelgebied Bergse Dorpsstraat

De Gebiedskoers kan met betrekking tot het winkelgebied Bergse Dorpsstraat e.o. niet los worden gezien van het in gang gezette 'Kom in actie traject' dat tot doel heeft te komen tot een aantrekkelijk en toekomstbestendig winkelgebied Hillegersberg. Platform de Nieuwe Winkelstraat heeft in samenwerking met Stad & Co en Caroline de Jager en met de Bedrijveninvesteringszone (BIZ) Hillegersberg, ondernemers en vastgoedeigenaren in Hillegersberg voor het winkelgebied een 'toekomstbeeld 2030' ontwikkeld alsmede een actieplan om dat toekomstbeeld te realiseren. Een ambitieus plan dat onzes inziens een goed perspectief biedt voor de deelnemende partijen.

Werkgroep Communicatie:

Vanuit de werkgroep communicatie zijn in dit overdrachtsdocument de ervaringen genoteerd zoals opgedaan in Hillegersberg-Schiebroek. Splitsing in de beide wijken is minder goed te maken, de ervaringen zijn voor beide wijken goed om te delen.

Communicatieplan

De werkgroep Communicatie heeft zich in het bijzonder gericht op de vraag hoe de zichtbaarheid en bereikbaarheid van de gebiedscommissie zou kunnen worden vergroot. Daarvoor is een opdracht gegeven aan een extern bureau dat heeft geleid tot een communicatieplan. Dit plan is de basis waarop de werkgroep communicatie verder heeft gewerkt.

Het gaat om een plan dat afhankelijk van doelgroep (bewoners / ondernemers) en onderwerp invulling dan wel uitwerking kan krijgen.

Door de coronamaatregelen van de laatste twee jaar is die uitwerking nog maar ten dele gerealiseerd.

Digitaal Platform

Voorts was het de wens vanuit de gebiedscommissie om naast de bestaande digitale kanalen overeen een eigen digitaal platform te kunnen beschikken.

De gebiedscommissie zou hiermee dan met bewoners informatie kunnen delen en de gebiedscommissieleden zoude zelf regelmatig aan het woord kunnen komen over belangrijke thema's. Ook zou op dat platform, in samenwerking met de bewonersorganisaties, actuele informatie over ontwikkelingen en belangrijke thema's uit de verschillende buurten kunnen worden gedeeld. In de aanloop naar herziening van het bestuurlijk bestel met een indeling in wijkraden is dit niet platform gerealiseerd. Op 'Mijn Rotterdam' zullen naar verwachting echter wel meer mogelijkheden komen om zich als lokaal bestuursorgaan te profileren.

Inmiddels is stedelijk op 'Mijn Rotterdam' ook een participatieplatform ontwikkeld. Onze gebiedscommissie is zijdelings betrokken bij ontwikkeling daarvan. Zo heeft Hillegersberg-Schiebroek in de zomer t.b.v. participatie voor het Horecagebiedsplan en de Koersnota Detailhandel als proefgebied gediend.

Een GERS-editie voor het gebied

Vanuit de werkgroep communicatie is begin 2020 gesproken met het blad GERS om een themapublicatie te maken over specifiek Hillegersberg-Schiebroek. In die editie zou het gebied wat betreft wonen, werken en winkelen ook onder een breder publiek aandacht kunnen krijgen. Mede vanwege corona kon realisatie daarvan in 2020 niet doorgaan. In december 2021 is de GERS-editie echter alsnog gelanceerd.

Vergaderingen

Commissievergaderingen zijn openbaar en vrij toegankelijk voor bewoners. De eerste twee jaar vonden die vergaderingen steeds aan de Argonautenweg plaats. Door de beperkingen vanwege corona zijn de afgelopen twee jaar nagenoeg alle commissievergaderingen digitaal geweest. (Oms gebied heeft hiertoe op basis van de ICT-deskundigheid van een van de commissieleden in begin april 2020 zelf het initiatief genomen). Ook deze digital bijeenkomsten waren toegankelijk voor bewoners.

Digitaal bezoek aan vergaderingen door bewoners bleek zelfs beter dan bij de fysieke bijeenkomsten. Naast formele openbare vergaderingen zijn gebiedscommissieleden veelvuldig (digitaal) bijeengewees in de verschillende werkgroepen. Deze bijeenkomsten waren in beginsel niet openbaar. Afhankelijk van de onderwerpen op de agenda zijn echter ook wel bewoners bij die bijeenkomsten uitgenodigd.

Participatie

Ondanks de beperkingen door corona is voor verschillende (grote) thema's participatie georganiseerd. Inbreng van bewoners heeft daarbij op verschillende wijzen plaatsgehad.

Hierbij kunnen onder meer worden genoemd:

Tijdens Fysieke of digitale bijeenkomsten met bewoners

- Wijkvisie Schiebroek
- Ontwikkeling Buurtverbeterplan Schiebroek Zuid
- Uitvoering Buurtverbeterplan Schiebroek Zuid
- Invoering betaald parkeren Kleiwegkwartier
- Buurtverbeterplan 110 Morgen

In vraaggesprekken in het kader van

- Actieprogramma verenigingen
- Actieprogramma speeltuinverenigingen
- Horecagebiedsplan
- Koersnota Detailhandel

Enquêtes (digitaal of schriftelijk) t.b.v.

- Instellen van vuurwerkzones 2019
- Draagvlakonderzoek Fietsersbrug over de Rotte 2020 - Horecagebiedsplan

Enkele aandachtspunten voor de komende periode.

- De wijkraad moet herkenbaar en bereikbaar zijn voor bewoners. Het communicatieplan kan daarvoor al dan niet in aangepaste vorm van nut zijn.
- Participatie vormt de basis voor de wijkdemocratie en voor een effectief functionerende wijkraad.
- Participatie staat of valt met een goede communicatie met bewoners en ondernemers in de wijk.
- Onder bewoners verstaan we alle wijkbewoners: jong en oud. Maar er zullen ook contacten nodig zijn met bewonersorganisaties ondernemersorganisaties en andere organisaties die werkzaam zijn in de wijk.
- Benut de communicatiemiddelen die er zijn.

Draag zorg dat uw boodschap ook de bewoners kan bereiken.]Stel onder meer zeker dat informatieve huis aan huis bladen in het bijzonder de Stadkrant ook de bewoners bereiken. Denk daarbij ook aan de communicatiemogelijkheden van de bewonersorganisaties/wijkkranten (Bewonersorganisatie Kleiwegkwartier, Terbregge's belang Bewonersorganisatie 110-Morgen, InHillegersberg, Leven in Schiebroek).

- Participatie is mensenwerk. Persoonlijke contacten met bewoners ondernemers en vertegenwoordigers organisaties vormen de basis.
- Het Participatieplatform is een technisch hulpmiddel een stuk gereedschap waarmee we allen als wijkbewoners mee moeten leren werken. Dat zal tijd kosten. Gun elkaar die tijd.

Belangrijkste thema's voor de komende vier jaar.

De hiervoor benoemde aandachtsgebieden blijven naar verwachting ook de komende vier jaar belangrijke thema's vormen. Uitgangspunt daarbij is dat bewoners en ondernemers optimaal worden betrokken.

Betrokkenheid van netwerken

Bewonersorganisaties, welzijnsorganisaties, ondernemersverenigingen (BIZ'n), kerkgenootschappen en scholen zijn afhankelijk van het thema steeds in meer of mindere mate belangrijke partners in de wijk. Ook de ambtelijke organisatie vormt een netwerk waarbij medewerkers partners kunnen zijn.

Wat wilt u de wijkraad meegeven

Zet u in om bewoners en ondernemers in de wijk te bereiken.

Zij vormen de wijk; zij zijn aan zet. Kom op voor hun belangen zonder daarbij uit het oog te verliezen dat er ook een 'wereld buiten de wijk' bestaat.